

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 10/2
Telefon št. 72.

Upravišтво:

Prispevnica ulica št. 66
Telefon št. 26.Račun kr. pošt. šek. urada
št. 11.842.

Izhaja ob 4 jutraj.
Stane celoletno... 360 K
mesečno... 30
za tiskarstvo... 200.

Oglasi za vsak mm vršine
stolpca (58 mm) . 1 K
mali oglasi do 30 mm
stolpca (58 mm) . 1.

Današnja številka «Jutra» obsega osem
strani in stane 1 Din.

Ljubljana, 2. maja.

Demagogija je trumf.

Gospodarstvo naše domovine se šlo vije v otročjih bolečinah socialna politika dela svoje prve plabe poskuse, kultura s težavo išče novih smeri svojega razvoja, političen voz škriplje na neizglednih poteh. V enem oziru pa marsikaj Jugoslavija prav gotovo na čelu Evrope: v proizvodnji prazne besede, v mojestvu velike fraze, v umetnosti demagogije. V prostorni politični areni naše države se vrstijo nališpani torzadorji ter sučejo rdeče plase svoje zgovornosti in sveže nabrušene rapirje hujskajoče besede. Narod, ki jih gleda, niti ne vidi, kakšna vloga mu je odmerjena pri tej igri in da ni samo gledalec, temveč tudi objekt...

Kdor je prisostvoval eni izmed letošnjih majskih proslav, je z žalostjo moral konstatirati, kako malo spoštovanja do lastnega naroda kažejo baš tiste stranke, ki se mu predstavljajo kot njegove osrečevalke. Govori, izgovorjeni na majskih proslavah, članki, napisani te dni na adresu malega človeka, izhajajo skoraj vsi iz predpostavke, da je ljudstvo brezglava topa masa, ki ne zna misliti, ki je brez kritike in sodbe, v kateri ni nobene trdnosti in koji se sme reči vsako tudi največjo budalost brez bojazni pred posledicami. Čuli smo govornike, ki so delavcem slavili srečne čase proletarske diktature v Rusiji ter strašne posledice boljševiškega režima pripisovali — kapitalističnemu sovražniku, ališali smo na javnem, pod milim nebom se vršeno shodu s tribune, okrašene s slikami revolucionarnih prvakov in obdane od pevcev, ki so ravnokar odpele himno proletarijata, propovedali delavcem, kako je Jugoslavija odpravila zborovalno svobodo, bili smo pričča, da so narodni socialci reklamirali Marxa kot narodnega socialista ter silili Jugoslavijo kot organizacijo izkoristevalcev, kot državo, v kateri je ogromna večina prebivalstva brezpraven rob...

Jugoslovenski mali človek je politično še malo izobražen in je baš zato Ertev brezvestne demagogične fraze, ki mu predzno pravi, da celo to ni res, kar z lastnimi očmi vidi, kar iz lastne izkušnje vé. Že v zadnje vas je prodrlo poznavanje naše ustave. Otroci po ljudskih šolah menda že vedo, da je ustava naložila vladj dolžnost, izvesti administrativno razdelitev do določenega termina in da je bil ta termin 28. april. Navzile temu se Peskov organ v dolgovoznem članku razburja, da vlada ni počakala na vrnitev kralja in da je Pašić vrgel v «Službene Novine» uredbi le s podpisu ministrov, ki vršijo v svoji celokupnosti za čas odsotnosti kralja kraljevsko oblast. Hujskarije Peskovega organa imajo to dobro stran, da so običajno glupe.

Kakor na vseh političnih nemoralah, prednjačijo tudi tu klerikalci. Osobito sedaj, ko se pojavljajo v njihovi stranki razkrajalne posledice odkritij njihovega zatajenega vzora, tolčejo po glavi ubogega ljudstva, da bi mu zmešali pamet in odvračili njegovo pozornost od tega, kar je, na to, česar ni. Za prvi maj so si izbrali seveda delavske zadeve. Isti klerikalci, ki v «Glasniku najsvetejših arc» proglašajo štrajk za velik greh, so v «Novem Času» zastavljajo krščanskega boljševizma, ki se ne plaši nobene revolucije in nobene diktature proletarijata. Resno delo za izboljšanje socialnega položaja jim je «skandal» v socialni politiki, od delavstva zamega zahtevana enotna organizacija bolniškega zavarovanja v avtonomnem velikem zavodu jim je atentat beograjskega centralizma. Moralna pokvarjenost njihove politične taktike ne pozna nobenih mej. Kjer bi trebalo ljudstvo poučevati o novih možnostih napredka in razvoja, tam klerikalna stranka molči. Zaman iščeš v njenih glasilih razprav o oni resnični avtonomiji, ki je narodu dana v zakonu o samoupravi, zaman poluka o organizaciji nove uprave, ki bo odpravila centralizem birokracije ter državljane zaščiti s strogo sodnijsko kontrolo uprave. Ljudstvu nič povedati o tem, kar je dober in koristnega, temveč ga v enomer dražiti s političnimi falzifikati najhujše vrste — to je danes ves program klerikalizma na Slovenskem — program, ki ima na žalost mnogo privlačne sile za politične špekulante sploh.

Zato je praznik prvega maja posel naše politične livade z novim cvetjem demagogične fraze. Cvetje je z dreveja.

Tajinsveno potovanje Lloyd Georgea

ANGLEŠKI PREMIER IZGINIL ZA DVA DNI IZ GENOVE. — BARTHOUEJ ODHOD V PARIZ. — LLOYD GEORGE ŽELI POINCAREJEVO PRISOTNOSTI.

Genova, 2. maja. (Izv.) Barthou je danes ob 11.50 dopoldne odpotoval v Pariz, da poroča o poteku konferencie. Tudi Lloyd George bo danes za 48 ur zapustil Genovo. Cilj njegovega potovanja ni znan. Od strani angleške delegacije se energično demantira vest, da bo odpotoval v London ali v Pariz. V italijanskih krogih menijo, da je Lloyd George odpotoval s svojo rodino na odhidi v Florenco. Skoraj gotovo je, da ostane Lloyd George v Italiji. Izgleda, da bo ruska delegacija sicer predlagala izpremembe glede dogovora, ki ga bo po končno vendarle sprejela. Sovjetska vlada se bo priznala, ko se sklene dogovor. Priznala jo bo tudi Francija ter vzpostavila z njo diplomatske odnose.

Barthou je pred svojim odhodom posetil Lloyd Georgea, s katerim je razpravljajal o vseh tekočih vprašanjih, predvsem o onih, ki se tičejo mirovnega pakta. Barthou je vprašal Lloyd Georgea, ali veruje v možnost, da se sklene splošen mirovni pakt, ako bi Rusi odklonili memorandum. Lloyd George je izjavil,

da se mora mirovni pakt na vsak način omogočiti, ali z Rusijo ali tudi brez nje. Lloyd George je v razgovoru izrazil svojo željo, naj bi se vršil sestanek signaturnih ali versajke pogodbe v kakem kraju riviere, kjer bi se razpravljalo vprašanje reparacij. Poudarjal je, da bi bila prisotnost Poincaréja pri tem sestanku in pri genovski konferenci velike važnosti. Izgleda, da bo Barthou skušal v Parizu doseči bolj pomirljivo stališče Francije. Upajo, da bo ustno poročilo Barthouja in razgovor v francoskem ministralnem svetu olajšal položaj.

NAPETOST MED BARTHOUEJEM IN POINCAREJEM.

Pariz, 2. maja. (Izv.) Barthou dospe jutri dopoldne v Pariz. Jutri ob dveh popoldne se sestane s veliko napetostjo pričakovani ministralni svet. Položaj se smatra kot zelo neugoden. Računa se z možnostjo, da se ne bo dosegel sporazum med Poincaréjem in Barthoujem in da se bo Barthou odrekal povratku v Genovo.

Odgovor Rusiji zopeč odgoden

BELGIJA IN FRANCIJA NOČETA PODPISATI NOTE. — TRAJNO ZAVLAČEVANJE.

Genova, 2. maja. (Izv.) Na današnji seji komiteja strokovnjakov niso hoteli Belgijci pristati na besedilo člena 6, ki sta ga včeraj sprejela komite strokovnjakov ter podkomisija. Prosili so čed svoje vlade navodil ter so izjavili, da bodo protestirali proti temu členu, ako bi se spomenica za Rusje še danes podpisala. Vsled tega se je izročitev dokumenta Rusom odgodila, da imajo Belgijci časa, da dobijo od svoje vlade nove instrukcije.

Kakor se govori, tudi Francozi niso podpisali, ker pričakujejo iz Pariza navodila, kako naj postopajo z ozirom na odklonilno stališče Belgijcev. Vsled tega se memorandum najbrže ne bo danes izročil Rusom.

Na popoldansko sejo politične podkomisije so francoski delegati prišli s precejšnjo zakasnitvijo, ki jo je Barrere opravičeval s tem, da so Francozi ravnokar dobili navodila iz Pariza, naj še ne podpisajo spomenice. Poincaré želi

najprej, da ga informira o zadevi Barthou ki pride v Pariz. Lloyd George je nato izjavil, da znači ta izjava veliko presenečenje. On je še danes dopoldne govoril pred odhodom z Barthoujem, ki pa ni ničesar omenil v taki odgoditvi podpisa. Barthou najbrže še ni ničesar vedel o tem.

Barrere je potrdil to mnenje Lloyd Georgea. Poincaréjeva brzolavka je dospela v trenutku, ko je francoska delegacija odšla na sejo Lloyd George je nato predlagal naj se seja nadaljuje in naj se razpravljajo posamezni členi spomenice. Ob devetih zvečer se je seja prekinila. Po zopetnji otvoritvi seje so skušali francoske delegate pregovoriti, naj brzoljavijo v Pariz, da je vsaka izprememba spomenice nemogoča. Razven tega se je stavljal predlog, naj se stavi pred sporni člen o privatni lastni kratak uvod, po katerem si Francozi pridržujejo končnoveljavno odločitev do sklepa njihove vlade.

Vprašanje trgovinskih pogodb

Genova, 2. maja. (Izv.) Gospodarska podkomisija je danes soglasno sprejela klavzulo glede največjih ugodnosti, ki jo je predlagal švicarski zvezni svetnik Schultes. Ta kompromisna formula se glasi: «Konferenca opozarja na načela enakopravnosti v trgovini, ki jih vsebuje člen 23 pogodbe zveze narodov, ter priporoča vzpostavitev trgovinskih odnosov na podlagi trgovinskih pogodb, ki se sklenejo po sistemu medsebojnosti». Temu sklepu priložena francoska nota poudarja, da se nobena trgovinska pogodba ne more skleniti proti interesu tretjega. Pri predposvetovanjih so se Anglija, Japonska in Nemčija izrekle za klavzulo glede največje ugodnosti. Mala antanta, Belgija, Francija in Svica pa proti, in sicer zaradi tega, da ne bi bile preplavljene z izdelki držav s nizko valuto, kar bi zelo škodovalo njihovi industriji in trgovini.

DEMOKRATSKI USPEH PRI OBČINSKIH VOLITVAH V NOVIH KRAJINAH SRBIJE.

Beograd, 2. maja. (Izv.) V novih krajih, ki so nam po mirovni pogodbi pripadli od Bolgarske, so se vršile te dni občinske volitve. Volitve so bile v 26 občinah, od katerih so jih dobili demokraci 21, radikalci pa 5. Ta uspeh demokratske stranke se je danes v političnih krogih zelo živahno komentiral.

ki ne obrodi sada. Vonj omamlja, slab bistrost duha, duši spoznanje. V znamenju fraze, ki je pokrila prvega maja našega delavca, našega malega človeka, ni izhoda. Kadar bo jugoslovenski proletarijat spoznal to resnico, bo šele mogel kreniti na pot, ki vodi k srečnejšim majskim praznikom.

Demagogija je danes trumf. Ona je pogibelj slovenskega človeka, pogibelj jugoslovenskega državljanca. Boj proti njej je sveta dolžnost vseh, ki ljubijo svoj narod in svojo državo.

Rumunija in Rusija

Gradec, 2. maja. (Izv.) Bukareški dopisnik «Tagespost» je imel te dni razgovor s rumunskim zunanjim ministrom Duco. Omenil je pri tem v Bukarešti razširjene vesti o morebitnem napadu na Besarabijo od strani Rusov, ki bi jih v to prislilo pomanjkanje žita in lakota. Opozorjal je tudi na v inozemstvu nastalo vest, da je Rumunija odredila vojne priprave, da prepreči tak napad. Dopisnik in minister Duca sta se razgovarjala tudi o dozdavnih pripravah generala Wrangla za nov napad proti Rusiji.

Zunanji minister Duca je izjavil, da nikakor ne odgovarja resnici, da se Rumunija pripravila na vojno. Rumunija nima proti Rusiji nobenih sovražnih namenov. Pripravljena je živeti v miru s Rusijo in tudi z ostalim svetom. Kar se tiče govorice glede generala Wrangla, je izjavil Duca, da spadajo tudi te vesti med bajke. On osebno si ne more predstavljati, da bi se mogla katerakoli država spustiti v pustolovščine generala Wrangla.

DIREKTA FINANČNA POGAJANJA MED FRANCIJO IN NEMČIJO

Genova, 2. maja. (Izv.) Turinska «Stampa» poroča iz Genove, da so se tamka vršila zadnje dni važna posvetovanja za finančno sporazumljenje med Francijo in Nemčijo. Posvetovanja se je udeležil tudi Morgan. Posvetovanja so se vršila doslej na podlagi provizorične rešitve potom razpisa novih mednarodnih posojil, s katerimi naj bi Nemčija zaenkrat zadostila vsaj najnujnejšim francoskim zahtevam, s čimer bi se položaj v Evropi vsaj začasno pomiril.

AFERA RISTIČ PRED MINISTRSKIM SVETOM.

Beograd, 2. maja. (Izv.) Ministrski svet je danes razpravljajal o dogdkih, ki so v zvezi z odpustom sekvestra Rističa. Referiral je minister Pucelj. Razprava se bo jutri nadaljevala.

Intervencije španskega kralja za Zifo

KARLOVO TRUPLO NAJ SE PREPELJE V EVROPO. — VPRAŠA-NJE HABSBUŽANSKIH POSESTEV.

Dunaj, 2. maja. (Izv.) Po semkaj dospelih poročilih je razkraljica Zita naprosila španskega kralja, naj bi dosegel, da se truplo bivšega cesarja Karla prepelje v mesto, v katero bodo mogli otroci in ona lahko priti. Španski kralj Alfonso se je obrnil na angleškega in italijanskega kralja ter na predsednika francoske republike Milleranda s prošnjo, naj bi poslaniška konferenca rešila osebna in

finančna vprašanja habsburške rodbine. Poslaniška konferenca boče sestaviti seznam vseh bivših posestev Habsburžanov v nasledstvenih državah, da dobi pregled o zapuščini Karla. Kakor je znano, se češkoslovaška in jugoslovaška vlada protivita taki rešitvi tega vprašanja. V antantinih krogih pa smatrajo, da to stališče obeh vlad ni končnoveljavno.

Političen umor v Cerkljah pri Krškem

OREL ZAKLAL SOKOLA. — ŽUPNIK ODREKA SOKOLU CERKVENI POGREB.

Brežice, 2. maja. (Izv.) 30. t. m. se je zgodil v Cerkljah pri Brežicah grozen zločin. Iz starega sovraštva med Sokolji in Orli je 19letni Orel Jamnik do smrti zabodel 19letnega Sokola Martina Jurešiča iz Črešnjic pri Cerkljah.

Pokojni Jurešič je bil pošten in priljubljen mladenič. Ker pa je bil zaveden Sokol, je cerkljanski župnik Jakob Zust prepovedal zvonjenje za pokojnikom in mu odrekal cerkveni pogreb, češ, da kot Sokol bržčas ni opravi velikonočne spovedi. Zagrizenega «Kristusovega» namestnika ni omeščala niti intervencija gosp. Kurenta, dekana v Leskovcu. Objubil je samo pri jutranji maši, da bo smel kaplan opraviti pogreb, ako ne pridejo k pogrebu Sokoli v krogih. Ker na to niso mogli pristati, se je vršil pogreb brez duhovščine.

Navzile temu pa je bil danes pogreb veličasten, da Cerklje podobnega še niso videli. Pogreba so se udeležila sokolska društva iz Brežic, Krškega in

Rajhenburga. Za krsto je šla kot prva fanfara krškega Sokola, za njo pa v krogih skoraj polnoštevilno Sokoli iz Brežic, Krškega in Rajhenburga. Poleg Sokolov je spremlja žrtev kler. podivjanosti velikanska množica ljudstva. Ob grobu je opravil molitve mesto duhovnika starosta rajhenburškega Sokola br. Jamšek, nato je imel nagovor starosta brežiškega Sokola, brežiški župan dr. Zolotšek, nakar je brežiški pevski zbor zapel pretresljivo žalostinko «Vigred». Cel prizor sokolske zvestobe do pokojnega brata je bil take gniljiv, da so se vsem prisotnim solzile oči in so mnogi plakali kot otroci.

Isti čas, ko se je vršil pogreb, sta zbežala iz Cerklj župnik in kaplan, ker ju je pač mučila težka vest in ker sta se gotovo tudi bala ljudskega ogorčenja. O župniku Zustu pravijo očividci, da je bežal čez polje kot Judež lškarjot, gledajoč mrko v tla. Lep Kristusov namestnik, ki niti v tako žalostnem slučaju ne pozna odpuščanja napram svojemu političnemu nasprotniku.

Iz ministrskega sveta

Vlada definitivno odobrila ameriško posojilo.

Beograd, 2. maja. (Izv.) Danes popoldne je imel ministralni svet sejo, na kateri je vojni minister prečital poročilo, ki ga je prejel od vojne komisije iz Bitolje. Iz tega poročila je razvidno, da materialna škoda ne presega 10 milijonov. Nato je razpravljajal ministralni svet o ameriškem posojilu 100 milijonov dolarjev. Ponudniki posojila so pristali na vse zahteve naše vlade. Od posojila bomo prejeli 30% v gotovini, 70% pa v materialu za investicije. Posojilo se bo deponiralo pri Narodni banki. Material za železnice se bo nabavil v Evropi, ker je v Ameriki za 5% dražji. Posojilo je vlada v vsemu sprejela. Ker so demokratski ministri bili po glavnem odбору stranke obveščeni, da zahteva zaključek tega posojila prisotnost finančnega ministra dr. Kumanudija, je vlada pristala na to, da se finančni minister pokliče v Beograd, ker mora kot odgovorni minister podpisati to pogodbo. Ko bo finančni minister dr. Kumanudi prispel v Beograd, se bo podpisala pogodba z delegati upnikov. Posojilo je gotovo dejstvo ter se morajo samo še opraviti formalnosti med obema strankama. Nato so se podpisali nekateri ukazi za vojno in gradbeno ministralstvo.

Finančni odbor

Proračun vojnega ministralstva.

Beograd, 2. maja. (Izv.) Danes dopoldne so na seji finančnega odbora pretresali proračun poljedelskega ministralstva. Po daljši debati je bilo sprejeto poročilo tozadavne sekcije. Nato so se odobrili razni krediti za prometno ministralstvo iz sedemdesetotnega investicijskega posojila, in sicer 200.000 dinarjev za trasiranje novih prog, 4 milijone za prog Ulice-Vardište, 3 milijone za prog Gospić-Knin, 1 milijon za prog Tjel-Orlovac, 1 milijon za popravilo proge Subotica-Senta in Vel. Kikinda, 400 tisoč za prog Topčider-Požarevac in 500.000 za dovršitev proge Gornji Milanovac-Ugljenovci.

Beograd, 2. maja. (Izv.) Tretja sekcija finančnega odbora je podala poročilo o proračunu vojnega ministra. Ta proračun se bo dne 6. maja stavljal na dnevni red finančnega odbora. Proračun vojnega ministra je glede osebnih izdatkov zmanjšan za 5 milijonov dinarjev, glede materialnih izdatkov pa za 8,5 milijonov dinarjev. Materialni izredni izdatki so zmanjšani za 9 milijonov, dočim se za materialne zmanjšali redni oseb-

ni izdatki za 804.182 dinarjev, materialni za 867.768 milijonov, izredni osebni izdatki za 130.000, izredni materialni izdatki pa za 490.000 dinarjev.

Volilni imeniki

Beograd, 2. maja. (Izv.) Danes ob 10. do pol 1. ure je bila seja pododbora zakonodajnega odbora za ureditev predpisov o volilnih seznamih. Sklenilo se je, da se prvi odstavek 1. člena stilizira na novo, ker ta odstavek določa, da so volilni seznam stalni za volitev v narodno skupščino, občinske in srezne skupščine in za občinske volitve. To ni pravilno, ker so potrebni drugi seznam za narodno skupščino in drugi za občinske volitve. Člen 2. je nov ter govori o tem, kako se sestavljajo seznam za občinske volitve. Pri členu 3. se je dostavil stavek: Vpisati je tudi vojake, ki bodo v tem letu odslužili svoj rok. Prvi odstavek člena 4. se bo stiliziral na novo, ker mora biti seznam za občinske volitve pisan v abecednem redu, ker se sicer ne more lahko kontrolirati, ali so se volilci vpisali pravilno. Člen 5. je dobil odstavek o roku, v katerem mora sodišče predložiti seznam. Členi 6., 7. in 8. so bili sprejeti z malimi stilističnimi izpremembami. Nato je bila seja prekinjena ter se bo nadaljevala jutri dopoldne.

Nova bančna afera

Zagreb, 2. maja. (Izv.) Ze dalj časa se se razširjale govorice, da vlada v Hrvatski vseobči kreditni banki v Zagrebu velike nerednosti in da si dovoljuje vlasti ravnatelj Josip Košćal-Zivanović nedopustne mahinacije. Posamezni članj ravnateljstva so ponovno opozarjali na nerednosti in skušali rešiti zavod propasti. Govorice so prišle na uho tudi oblastem in je končno državno pravdnštvo odredilo preiskavo, ki jo je vodil sodnik Germanović s pomočjo sodnih izvedencev. Preiskava je imela že dosedaj popolen uspeh. Samo pri šestih inkriminiranih faktih je bilo ugotovljeno, da so delničarji banke oškodovani za nič manj kakor 13 milijonov kron, kar je izzvalo med njimi silno razburjenje. Tudi država sama je radi nedopustnih mahinacij ravnateljstva oškodovana za več milijonov. Preiskava se nadaljuje in so se tudi delničarji že pridružili kazensko-mu postopanju.

DR. RYBAR POKLICAN V GENOVO.

Zagreb, 2. maja. (Izv.) Kakor poroča «Riječ» je pozval zunanji minister dr. Ninčić g. dr. Rybara, da se kot ekspert pridruži naši delegaciji v Genovi.

SKS in namestnik Hribar

Ljubljana, 2. maja.

Dne 28. aprila je »Jutro« objavilo brzojavno poročilo iz Beograda, ki naglašalo, da se je Slovenska kmetijska stranka oficijalno angažirala v aferi Ristić contra Hribar in da zahteva popolno razčiščenje te zadeve. V sobotnem »Slovenskem Narodu« pa je priobčil gosp. dr. Karel Triller kot pravi zastopnik gospodov Windischgrätzov »poslano«, katero izraža dvome nad vestnostjo o ogorčenosti v SKS, poudarjajoč, da je bil za Ristićevega namestnika imenovan odlični pristaš SKS g. inž. Kosmač. Danes čitamo še v »Slovenskem Narodu«, da mu javljajo iz Beograda, »da je docela neresnična vest, da bi bila SKS uvedla kakršnokoli akcijo proti pokrajinskemu namestniku gosp. Hribarju. Res je, da se je SKS skušala pridobiti za to akcijo, toda stranka je svoje sodelovanje odklonila, čim je spoznala pravi namen dotične akcije.«

Mi smo v celi zadevi poročali kot kronisti, ker želimo ostati strogo objektivni. Le brzojavno poročilo iz Beograda o stališču SKS je naša lastna informacija, za katero nosimo, kot vestni novinarji odgovornost glede njene točnosti. Videč v odgovoru g. Trillerja izražene dvome o pravilnosti naše informacije, dvome, katerim je dan v današnjem poročilu »Slovenskega naroda« konkreten značaj, smo se čutili dolžne, da jo overovimo na najkompetentnejšem mestu in da lojalno popravimo, če smo komurkoli delali krivico.

Zato smo zaprosili pošte vodnega podnačelnika SKS g. dipl. agr. Jamnika, da nam avtentično pojasni stališče svoje stranke v aferi Atanasije Ristića. Gospod Jamnik je na stavljena vprašanja odgovoril našemu poročevalcu takole:

»Afera Ristić mi je podrobneje znana ter so o njej poučeni tudi vsi ostali merodajni in vodilni člani naše stranke.

Vaša informacija, da je SKS sklenila storiti oficijelne korake k razčiščenju mneče zadeve, je povsem točna. Na seji načelstva SKS dne 10. aprila je bilo sestavljeno posebno naročilo, ki je bilo nato poslano naši parlamentarni delegaciji v Beograd, da opozori merodajne činitele na to afero z namenom, da se celi zadeva, zlasti pa tudi nakup vile na Bledu, aplanira kolikor mogoče brez hrupa in tako, kakor zahtevata interes in ponos naroda ter države.

Naš korak v ostalem ni bil prvi v tej zadevi. Ako sem pravilno informiran, je bil gospod namestnik Hribar že prej od druge strani opozorjen, da je treba stvar urediti. Vendar pa je akcija naše stranke popolnoma samostojna.

Nas ne vodi nobena animoznost proti komurkoli. Naš namen je daleko višji od obzira dnevnih politik. Za nobeno ceno ne moremo pripustiti, da bi trpel ugled države in nostelja jugoslovanske krone, našega kralja, in storiti hočemo vse, da ljudstvo ne bo oškodovano na svojih agrarnoreformnih interesih ter užajeno v svojem ponosu. SKS tudi ne bo trpela poizkusov uveljavljanja nemškega vpliva v naš državni politiki.

Namigovanje, da ima SKS vezane roke, češ, saj je bil za Ristićevega naslednika imenovan njen odlični pristaš gosp. inž. Kosmač, odločno odklanjamo. Stranka se ni nikdar potegovala za imenovanje gospoda Kosmača in ni s tem imenovanjem v nobeni zvezi. V ostalem inž. Kosmač sploh ni upravitelj Windischgrätzovih posestev. Kot uradnik agrarne reforme je bil le uradno upravitelj, da od g. Ristića prevzame upravo za toliko časa, dokler ne bo imenovan drugi upravitelj.

Domnevanje, da je afera Ristić postala naš stranki manj važna, je povsem napačna. Ravno ker jo načelstvo do vseh detajlov dobro pozna, si je svoje postopanje skrbno premislilo in je v tem oziru kakršnakoli popustljivost izključena.

Praznovanje 1. maja

Praznovanje 1. majnika je po dosevani poročilih poteklo v naši državi popolnoma mirno in v najlepšem redu. Dočim so bili v Sloveniji dovoljeni tudi javni obhodi z zastavami, so bili po drugih pokrajinah naše države večinoma prepovedani in so se vršila samo zborovanja, na katerih je delavstvo manifestiralo za svoje ideje in enotno delavsko fronto v boju proti kapitalizmu.

V Ljubljani sta se vršila dva shoda: nar. socialistični v hotelu »Tivoli«, ki je bil pičlo obiskani in pa socialnodemokratski pred Mestnim domom, ki so se ga udeležili tudi komunisti. Govorila sta Makuc in poslanec Etnin Kristan, ne da bi naša posebna odmeva. Zlasti izkušeni borec za delavske pravice, Etnin Kristan, se je mogel kljub svojem radikalnemu govoru prepričati, da nima več zaslombe med delavstvom, ki poslušajo razne neizkušene demagoge. Njegove izbruhe proti kapitalizmu in kapitalizmu so delavci kvitirali z ironičnimi medklici: »Dobro pa je le, imeti kapitali!«

V Kočevju je imelo delavstvo obhod po mestu z zastavami in napisl. Zahtevalo je med drugim tudi vstopavitev diplomatskih odnošajev s sovjetsko Rusijo. Incidentov ni bilo. V Mariboru so zborovali socialni demokrati na Trzin

Svobode. Govorilo je več govornikov, nakar se je pod vodstvom župana Orčarja vršil obhod po mestu, ki se ga je udeležilo več tisoč ljudi. Tako v Ljubljani kakor tudi v Mariboru so bile dopolne deloma, popoldne pa vse trgovine zaprte in je delo popolnoma počivalo.

V Zagrebu so zborovali socialisti v Olimpijski kinu, komunisti pa v Metropolu. Javni obhodi so bili prepovedani. Prišlo ni do nobenih incidentov. Tudi v Splitu in Dubrovniku je pokazalo delavstvo izborni disciplino.

V Beogradu in ostalih mestih Srbije so bili prepovedani shodi pod milim nebom in obhodi. Socialisti centurirali in komunisti so zato v sprejedu odkorakali v Kušutnjak, kjer so zborovali ves dan pod milim nebom.

Majniška proslava v Trbovljah

Trbovlje 1. maja. Danes se je vršila tu velika majniška proslava, ki so jo priredile soc. demokratska stranka in Zveza rudarjev. Klerikalne organizacije so bile izključene, pač pa so bili pripušeni tudi pristaši NSS, akoravno se je proslava vršila le za pristaše socialističnih internacional v smislu nedavnih berlinskih sklepov. Cesta od kolodvora do Trbovlj je bila okrašena z mnogimi slavoletki, postavljeni so bili visoki mlaji, z delavskih hiš so vihrale rdeče zastave. Vse delo je počivalo, trgovine so bile zaprte. Glavna točka proslave je bil slavnostni obhod delavstva z godbo na čelu.

V sprejedu, katerega se je udeležilo več tisoč ljudi, so nosili rdeče zastave s črnimi trakovi (znak žalosti nad groznimi posledicami boljševizma v Rusiji) ter table z napisl za 8urni delavnik, za bratstvo, enakost in svobodo, za samoodločbo itd. Na trgu v Trbovljah je bil postavljen lep oder, okrašen z vencir, rdečimi zastavami in slikami Marxa in Lassellea. Tu se je vršil ljudski shod, kateremu je predsedoval g. Klenovšek. Med govorniki je žel burno odobravanje zastopnik Zveze rudarjev (naslednice nekdanje komunistične organizacije) zlasti, ko je v ogorčenih besedah izgovoril hlinavščino klerikalne stranke. »Črna toipa, katere voditelji so dali proletarce na Zaloški cesti streljati kakor zajce, se skrivajo danes po planinah in šumih (klerikalci so napravili danes izlet na Sv. Planino) ter se ne upa med poštno delavstvo. »Črni Matjažem« mora veljati brezobziren boj zavednega delavstva.« S precejšnjo senzacijo je bil sprejet tudi oni pasus govora, v katerem so bili poleg kapitalistov označeni kot prikriti sovražniki delavstva — odvorniki. »Čuvajte se jih.« Z ozirom na današnje prilike v Trbovljah so vzbudile te besede mnogo živahnih komentarjev.

Maloprijetno napram svojim pristašem so pokazali i socialni demokrati i narodni socialisti v Ljubljani. Prvi so poslali iz Ljubljane, najnovejšega socialista g. Podbevška, ki je podal na shodu nekako kubistično zgodovino socializma, drugi pa g. Fakina. Ko je poslednji dobil besedo so se ljudje začeli razhajati. Bilo je treba nujnega poziva predsednika shoda, da se shod ni sredi izvajani mladega govornika razkroji. Gospod Fakin je v ostalem mnogo govoril o »porodici«, česar nikdo razumel ni, ter je tudi izjavil, da on delavstvu nikdar ničesar ne obljublja, kar izpolniti ne more. Sploh je ostro obsodil demagogijo.

Najlepši govor je bil nesporno oni zastopnika socialistične omladine Manfreda, kateremu so navzoči živo privrjevali. Ko je govoril še sodrug Peterkovič so bile sprejete majske resolucije, delavski pevski zbor je lepo zapel delavsko himno, godba pa je zalajala Marzeljevo. V vzornem redu se je delavstvo nato vnilo ob zvokih godbe na Vode ter se razšlo. Celi proslava se je izvršila dostojno in brez najmanjšega incidenta.

Od proslave izključili klerikalci so skupaj s svojimi hrastinskimi in zagorskimi somišljeniki priredili izlet na Planino, katerega se je udeležil tudi poslanec Korošec.

Vseslovenski trgovski shod v Celju

Celje, 1. maja. V nedeljo dopoldne se je vršil v Narodnem domu v Celju trgovski shod, katerega se je udeležilo nad 300 zastopnikov vseh trgovskih organizacij iz Slovenije. Trgovinsko ministristvo je zastopal dr. Pfeifer, mesto Celje župan dr. Hrašovec, trgovsko zbornico dr. Ples, obrtno-zadružno nadzornišvo komisar Založnik, finančno upravo nadsvetnik dr. Sedlar in okrajno glavarstvo dr. Senekovič.

Zborovanje je otvoril v imenu celjskega gremija njegov načelnik g. Stermec, ki s pozdravnim nagovorom, v katerem je pozdravil trgovstvo Slovenije, ki se je zbralo v Celju, da razpravlja o zadevah svojega stana. Trgovstvo trpi pod neurejenostjo gospodarskih razmer v državi. Trgovci, ki nosi napram odjemalcem odli zaradi druginje, se mora braniti proti takim napadom.

Na predlog otvoritelja je bil izvoljen za predsednika zborovanja g. J. Jelačin, zvezni predsednik, ki je naglašal v nagovoru tekoče v boju trgovskega stanja za pridobitev onega ugleda, ki ga je trgovstvo življalo pred vojno. Le smoteno organizacijsko delo more privojiti moči, da trgovstvo zopet uveljavi svojo ekonomsko važnost za gospodarski napredek. Govornik želi, da se čimprej uredi vprašanje našega izhoda na morje in predlaga končno, da shod odpošlje udarnostno brzojavko kralju Aleksandru.

Prodlag se sprejme s burnim odobravanjem.

Župan dr. Hrašovec pozdravi trgovstvo v imenu mesta Celja in opiše kratko čase, ko so se morali v Celju slovenski trgovci se skrivati. Po vojni pa se je slovensko trgovstvo v Celju razvilo v krepko organizacijo.

V imenu ljubljanske trgovske in obrtniške zbornice, je pozdravil zborovalce dr. Ples, ki je ugotovil, da smo se vedno daleč od normalnih razmer, čeprav smo še v četrtim povojnem letu. Pod splošno svetovno krizo trpi najbolj trgovina. Vlada dela razne eksperimente z navedbami, a ne more na hitro ničesar spremeniti. Danes še nimamo lastne luke. Valutna kriza spravlja vsako trgovsko kalkuliranje v negotovost.

Po pozdravnih nagovorih je podal predsednik Jelačin splošen gospodarski referat in poročilo o uspehih Zveze gremijev v pretečenem letu. Lanska jesen je prinesla trgovstvu novo akutno poslovno krizo, ki je zahtevala velikih trtev. Trgovstvo ni naložilo v vladnih krogih na pravo razumevanje uvažnega dejanskega gospodarskega položaja. Za konsolidacijo gospodarskih razmer je najvažnejše, da nam je Vidov dan priložnost ustavo, s čemur je bila zaključena doba provizorijev, ki je vsled vedno novih naredb, uredb in začasnih zakonov zanašala v gospodarsko delo negotovost in nestalnost. Zveza in vsi gremiji pa so odločno nastopili proti § 29. ustave, ki predvideva favoriziranje združništva. Govornik pogrta pri delu po sprejetju ustave onega, kar je za gospodarske kroge najvažnejše, to je osnivanje gospodarskega sveta. Trgovsko poslovanje v preteklem letu se je razvijalo v znaku padajoče valutne vrednosti, ki je zavzela posebno koncem leta kritične dimenzije. Vlada je poskušala zajezitev valutnega padanja s najrazličnejšimi uredbami, a dosedaj brez trajnega uspeha.

Poročilo g. Jelačina so sledili govori ravnatelja celjske Zadrzne zveze g. Janka Lesničarja o problemu sanacije naše valute, dalje tajnika trgovske zbornice g. Ivana Mohoriča o aktualnih prometnih vprašanjih in ravnatelja trgovske šole g. F. Marinka o organizaciji trgovskih zvez.

Po govorih poročevalcev so bile soglasno sprejete resolucije, v katerih slovensko trgovstvo ponavlja in se izreka solidarno z resolucijami, ki so bile sprejete na I. in II. vseslovenskem trgovskem shodu v Ljubljani in Mariboru. (Resolucije prinesemo v celoti jutri.)

Nato je prečital predsednik iz »Trgovinskega glasnika« poročilo o protestnem zborovanju srbijanskih trgovcev v Beogradu, ki kritizira finančno in gospodarsko politiko vlade. V prosti debati je sprejel shod tudi resolucijo po predlogu g. Lovšina, naj se zveza Slovenije s morjem izvrši v zmislu Klodiš-Illrovotovega načrta. Po daljši debati je bil shod zaključen.

Popoldne so si udeleženci ogledali naprave državne cinkarne in kemične tvornice, kjer sta rudarski svetnik Basbler in inž. Krulc obiskovalcem razkazala iz prijaznosti vse naprave.

V soboto pred nedeljskim shodom se je vršil v sejni dvorani posojilnice v Narodnem domu v Celju občni zbor Zvez gremijev, katerega se je udeležilo nad 60 delegatov krajevnih trgovskih organizacij Slovenije. Oddelek ministristva trgovine in industrije v Ljubljani je zastopal zadružni komisar Založnik, trgovsko zbornico dr. Ples, okrajno glavarstvo dr. Senekovič in trgovsko društvo »Merkur« tajnik Delakorda. Zborovanje je otvoril zvezni predsednik Ivan Jelačin s lepim programatičnim govorom. Za njim so govorili v imenu zbornice dr. Ples, za trgovinsko ministristvo Založnik, nakar je zvezni tajnik Ivan Mohorič podal obširno poročilo o razvoju gremijalne organizacije v pretečenem letu ter o vseh važnejših akcijah, ki jih je izvršila Zveza tekom minulega leta.

G. Verovšek je podal blagajniško poročilo. Na predlog Zveznega podnačelnika Zeballa je bil sprejet absolutorij odbora. Nato se je vršila debata o zveznem proračunu in o razširjenju »Trgovskega lista«. Poročilo o trgovski bolniški organizaciji je podal tajnik Delakorda in so bile sprejete resolucije za samostojno trgovsko bolniško blagajno in proti uvedbi neugodnega zavarovanja za trgovstvo.

Zvečer se je vršil z vojaškimi koncertom v krasno okrašeni dvorani Narodnega doma pozdravni večer na čast došelim gostom. Vršla se je prijetna, neprisljuna zabava.

Politične beleške

— Zbor zaupnikov JDS odločen. Ker so v kratkih presledkih vršili seja izvrševalnega odbora v Ljubljani ob priliki prihoda predsednika stranke in zbor v Mariboru in so sklicani za prihodnje dni shod in sestanki poraznih kraji, je načelstvo sklenilo, odločiti za 7. maja sklicani zbor zaupnikov za nedeljski čas. — Tajništvo demokratske stranke.

— Izvrševalni odbor demokratske stranke za mariborsko volilno okrožje je izdal povelje upravne razdelitve države na oblasti na vse prebivalstvo mariborske oblasti posebno okrožnico, v kateri ga obvešča o ustanovitvi mariborske oblasti in pozivlja k resnemu in trdnemu delu.

— Klerikalci se odpravijo ministristva za socialno politiko. Posl. dr. Dulibič je v seji finančnega odbora naglašal potrebo združitve ministristva za narodno zdravje s ministristvom za socialno politiko. Ker bi se v tem slučaju po načrtu radikalcev in vseh onih, ki jim ni za pravične socialne reforme v državi, ministristvo za socialno politiko ukinilo, ostalo bi pa ministristvo za narodno zdravje, je jasno, da klerikalci zasledujejo politiko onih, ki so proti ministristvu socialne politike. To je treba konstatirati, ker so pred meseci naš klerikalci najbolj kričali, da hočejo demokratizirati ministristvo odpraviti. Kdor se spominja klerikalnega stališča v vprašanju ministristva socialne politike, ki so ga zastopali pred meseci in vidi sedaj ravno nasproten nastop klerikalcev dr. Dulibiča v finančnem odboru, je lahko slep in vendar vidi neodkritosrčnost in nepoštenost klerikalne politike.

— Krajevni odbor JDS za Dolno Lendavo se je osnoval večeraj 1. maja na sestanku v Dolnji Lendavi. Za predsednika je bil izvoljen gosp. Franjo Golob, za podpredsednika gosp. Riko Koler, za tajnika gosp. Anton Pirc, za blagajnika gosp. Ivan Kokot in za odbornika gg. Vinko Žgur in Peter Kovač. Po volitvi odbora se je razvila živahna debata, v katero so posegli številni člani in članice. Na zborovanju se je zbrala lepa vsota za organizacijski fond.

Prosveta

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

Drama.

Sreda, 3. maja: »Namisljeni bolnik«. A. Cetrtek, 4. maja: »Hamlet« (zadnjič v sezoni). Izv.

Opera.

Sreda, 3. maja: »Madame Butterfly«. D. Cetrtek, 4. maja: »Luzia«. E.

Večer baleta in ritmike je priredila v ponedeljek dne 1. maja v operi mlada plesalka Lidija Wislakova, ki je pokazala razveseljav talent. V baletih prvih štirih točk je pokazala dobro šolo, v Delebesovem pizzicatu iz »Silvije« pa precejšnjo porcijo originalnega humora. Gd. Wislakova intenzivno doživlja glasbo in jo čisto silno nazorno, v umetniški obliki plastične ritmike interpretira občinstvu. Originalno je interpretirala Griegova lirčna kosa »Metulj« in »Eroika«, pa tudi iz vsebine »Menueta« iz Griegove sonate je znala ustvariti duševno dejanje. V valčku iz »Fausta« je ustvarila res nekaj demoničnega. Predvsem moramo pohvaliti tudi iskrenost njene graciozne umetnosti in estetsko gibanja. Ko bo njeno tehnično znanje v pravem sorazmerju s umetniškim hoteljem, ki ga kaže sedaj, bo velika umetnica. Če je pa vse točke, ki smo jih videli, naštevala sama, si moremo čestitati še sedaj na veliki umetnici.

»Parsifal« v Zagrebu. Namesto na veliki petek, kakor je bilo prvotno določeno, se je vršila premiera te poslednje Wagnerjeve muzikalne drame šele dne 28. aprila, svečano in dostojno in ob ogromni udeležbi. Izvedba je bila pod vodstvom dirigenta Sachsa silno skrbno pripravljena, tako v pevskem kakor tudi orkestralnem partu. Glavne vloge so bile jako lepo zasedene (»Parsifal«-Knittel, »Gurnemanz«-Flögl, »Kundry«-Vika Engel) in režija Gavelle je bila, kakor pišejo listi, tudi odlična. Scenarija po načrtu inž. Baumierja je dosegla krasne efekte, posebno krasen je bil »čarobni vrt« s personificiranimi cvetkami. Dekoracije je umetniško izvršil slikar Tomislav Krizman. Izvedba je dosegla popoln uspeh. Preneseno je to, da so za »Parsifala« občinstvu zakrili orkester, kar se je izkazalo za dobro idejo. V »Parsifalu« je dosegla zagrebska opera, ki je danes v kraljevini umetniško najvišje stoječa, svoj doslej morda najvišji nivo.

Errata corrige. Iz Maribora nam poročajo, da društvo »Smetana« pri koncertu dne 18. aprila v Mariboru ni pelo himen »Lepa naša« in »Slovenec sem« kakor je to naš list dne 30. aprila poročal v članku »Naše himne«, ampak samo »Bože pravde«, kakor je to nasvetoval dirigentu Černyju ravnatelj mariborske Glasb. Matice Oskar Dev.

Sport

ZAGREB : LJUBLJANA.

(Reprezentančna nogometna tekma med zagrebskim in ljubljanskim podsavezom 8 : 0 (4 : 0).)

Reprezentančna tekma Ljubljana : Zagreb, ki bi se po vsej pravici morala vršiti to pot v Ljubljani, se je odigrala tudi letos, 30. aprila, v Zagrebu, toraj že v tretji zaporedoma. J. N. S. se je postavil v zadnjem hipu, ko je prišla zahteva s strani L. N. P. da se ima tekma odigrati v Ljubljani, na stališče, da to ni nikako prava reprezentančna, temveč le izbira tekma za postavbo končne jugoslovanske reprezentance. Tekma bi se morala vršiti že na belo nedeljo, bila pa je odgojena radi slabega vremena ter tako dočakala še slabše vreme. Med tekmo je neprestano hlo, mestoma celo tako močno, da je bil sodnik prisiljen tekmo prekiniti, kar je bilo potrebno deloma tudi radi tega, ker se je vsulo občinstvo čez igrišče pod tribune.

Nismo si nadejali bogzna kakšnega uspeha, vendar tako občutnega poraza nikakor nismo mogli pričakovati: bili smo naravnost razočarani, pripominja-

mo pa, da rezultat popolnoma odgovarja igri. Upeštevati moramo, da je stalo moštvo L. N. P., ki je bilo sestavljeno iz enega samega, ter celo oslabiljenega kluba, proti moštvi, katerega so postavili trije najmočnejši zagrebski, morda najboljši jugoslovanski klubi. Poleg tega ima naše moštvo že od nekdaj nekaj poseben strah pred zagrebskim igriščem, katero mu vzbuja je najslabše spomine, posebno pa še pred razmočenim in spolzkim, kakršno je bilo igrišče to pot. Na žalost pa pripominjamo, da se je igralo brez vsake posebne ambicije, kar je povsem razumljivo, kajti prisiljena stvar ni nikdar dobra.

O poteku igre same ni kaj posebnega omenjati. Že kot početkoma je bilo opaziti premoč Zagreba, ki je sistematično pritiskal igro na nasprotno polovico ter mestoma naravnost blokiral ljubljanska vrata. Naše moštvo bi se počutilo na drsališču morda sigurneje, kot na tej spolski ilovici, kjer je prišla telesna premoč nasprotnika do občutne veljave, kajti našli so ob vsakem najmanjšem, še tako nedolžnem spopadu dobesedno odletavali ter se valjali v blatu. Veliko lepih, sigurnih šans je ostalo obojestransko neizrabljenih ter tekome cele igre ni bilo nikakih opasnih strelav na gol. Bili so povečini lahni »kikserji«.

Moštvo Ljubljane nas je v tehničnem oziru še prilično zadovoljilo, stoping je bil celo boljši kakor od nasprotnika, vendar je bilo opaziti pomanjkanje taktike in skupnosti ter vse prepočasno odajanje. Forward se je sicer trudil s posameznimi trenutnimi napadi, ni pa zamogel obdržati za daljši čas žoge, ter tako privoščiti obrambi prepotrebne oddiha, medtem ko so igrači halfi po-zrtvovali, a raztreseno ter domalega brezmiselnost. Najtežje delo je imela obramba, ki je imela neprestano obilo opravka. Rešila je vse, kar se je pač še rešiti dalo. Oolman se je potrudil, bil pa je nesiguren in še nima potrebne rutine na tako težke tekme.

Sodnik g. Justin je bil pri offside precej nesiguren, sicer pa zadovoljiv.

DRUGE NEDELJSKE TEKME.

V Ljubljani: Ilirija (rez.) : Zeleni-čarji (Sisak) 2 : 1. Ilirija dobra v forwardu, slabša v ozadju, Sisak nasprotno dober v obrambi, slabši v forwardu. — Hermes : Svoboda (prvenstvena) 4 : 1. Stalna premoč Hermesa. — Akademiki : Slovan (prv.) 2 : 1.

V Mariboru: S. K. Maribor : Primorje (Ljubljana) 3 : 1, kotl 12 : 1. Zasluzena zmaga simpatičnega mariborskega moštva, ki je dokaj dobro vigrano. Zelo dobra je obramba. Krilci lepo razdeljujejo žogo. Napadalna vrsta ima napako, da tik pred golom, celo še 2 m pred njim, preveč kombinira. »Primorje« tudi to pot ni zadovoljivo. Res je, da je manjkaj najboljši njegov igralec Birs in vsled tega tudi Ropas, osamljen, ni mogel ničesar napraviti. »Primorje« manjka pač trening. Edini gol za »Primorje« je zakrivil levi branilec »Maribora«, ki je sam sunil žogo v mrežo. Sodnik g. Hrast. — »Maribor«-naraščaj 1. je igral proti prvemu naraščaju »Rapid« 3 : 2. Tekma med naraščajema II. obeh klubov je končala neodločno 3 : 3.

V Celju se je vršila prvenstvena tekma med S. K. Celje in S. K. Svoboda : rezultatom 3 : 1. Celje v slabi formi.

V Varaždinu je igral mariborski M. A. K. s S. K. »Drava« iz Varaždina 1 : 1. Avstrija : Madžarska 1 : 1 (1 : 0). Po zadnjem porazu, ki ga je doživelo avstrijsko moštvo proti nemškemu in z ozirom na sloves madžarskih nogometašev, se mora reči, da je neodločna tekma med Avstrijo in Madžarsko skoraj senzacija. Vsi, tudi avstrijski sportni krogi, so pričakovali gotovo zmago Madžarov. Avstrijsko moštvo je bilo v presenetljivo dobri formi ter je imelo v prvem polčasu vodstvo z 1 : 0. Na madžarski strani je odpovala obramba. Avstrija je igrala začetkoma proti vetru in solncu, vendar pa je pokazala premoč, ki je pa ni mogla izkoristiti vsled srednjega napadalnega tria, ki ni bil siguren v streljanju na gol. Eno minuto pred odmorom Avstriji niso mogli izkoristiti kota proti Madžarom. Po odmoru so Madžari z vso silo skušali, da bi vsaj izravnali, kar se jim je tudi v sedmi minuti posrečilo. Vendar se mora neodločni izid smatrati kot zmago avstrijskega moštva. 40.000 gledalcev.

Sportno društvo »Atena« se imenuje sedaj bivše »Žensko telovadno društvo« v Ljubljani, ki je postalo s svojo reorganizacijo prva ženska sportna organizacija med nami. Po dosežanem društvenem delovanju smemo upravičeno upati, da bo postala »Atena« centrala ženskega sportnega gibanja v Jugoslaviji. Gojila bo vse panoge sporta, ki so primerne za dame, zlasti za žensko mladino. Društvo ima moderno urejen sportni prostor v Tivoliju. Gojila bo poleg lahke atletike pred vsem tenis, rokomet in hockey. Tenis-odsek bo posloval v 2. odsekih: za gojenke in gojence in družbna igra. Igra prične 15. t. m. Rokomet bo gojila Atena ločeno za deklice in dečke dvakrat tedensko pod pedagoškim nadzorstvom. Ravnotako tudi hockey, ki se dosedaj pri nas še ni gojil, čeprav spada med najlepše in najpopolnejše na svetu najpriljubljenejše sportne igre. Atena ima za igro lep prostor in že vse potrebne priprave. Do preklica je starišem na razpolago tudi otroško igrišče v Tivoliju, dokler se ne vrne gradnji drug prostora za tenis. — Vpisovanje v vse omenjene oddelke se vrši 3., 4. in 5. t. m. od 16. — 19. ure v pisarni Sportne zveze, Narodni dom, I. nadstropje. Tam so na razpolago vse druge informacije.

Politični odmevi.

Klajpeda (Memel) severna Reka

Leta 1918. je poljski politik Skarbek na ljubljanskem češko-poljsko-jugoslovanskem kongresu z vnanjim učinkom pokazal na črto Gdansk-Trst, ki naj prehrizja nemško črto: Berlin-Bagdad. Od takrat nam je črta, če sro govorili o Trstu, prišel na misel tudi Gdansk. Vendar je sedanjí položaj, kakor ga je tema mestoma da svetovna vojna, različen. Trst je odtrgan od svojega slovanskega zaledja, Gdansk pa je, dasi formalno neodvisen, faktično v območju svojega naravnega ozadja, poljske države, ki ima tam svoj izhod na morje.

Vzhodno od Gdanska je Vzhodna Prusija, dežela, ki jo je v srednjem veku z ognjem in mečem pokristjanil in pomemil nemški viteški red, zato da bi imel izhodišče za pot v Litvo. Dandanes je ta Prusija, dasi teritorialno ločena od Nemčije, vendarle del nemške države.

Vzhodna Prusija sega do reke Njemen in do Kurškega zaliva. Ob izlivu te reke ob nje desni obali in ob zalivu je ozek pas zemlje, ki je dandanes brez gospodarja in stoji pod internacionalno zaščito (ali zaščito Zveze narodov). Ta pas zemlje imenujemo ozemlje klajpedsko po mestu Klajpedi (Memel), ki žari ob kurškem zalivu, ali kratko: Klajpeda.

Stanovništvo Klajpede je v glavnem nemško (po mestih posebno germanizirani Židje) in litovski. Od leta 1253, ko je nemški viteški red ob izhodu kurškega izliva postavil svojo utrdbo, ob kateri je pozneje nastalo mesto Klajpeda, je to ozemlje bilo trajno v nemških rokah, nemški vojaški tabor za prodiranje proti severovzhodu; ta geografsko nepridržna zveza z oddaljeno Nemčijo pa je mestu jemala vso možnost razvoja; posebej ga je uničevala močna konkurenca istotako nemškega Kraljeva (Königsberg); ozadje mu je bila druga država: ruska. Nemška vlada sama se je tako malo brigala za luko, da je ta-le leta 1900. bila skoro povsem zapušena. Rusija se je s svoje strani bala konkurence za svojo Ljavo in ni izvedla železnice do nemške meje proti Klajpedi ter je vsled tega bila obsežnejša trgovina mesta z ozadjem nemogoča. Vse to je kakor da smo v Trstu ali na Reki naših dni.

V svetovni vojni je Nemčija hotela v en sklop spraviti svoje vzhodne dele, del Poljske, Litvo in ostali baltiki svet ter na ta način ustvariti prirodno in močnejšo gospodarsko svojo enoto, kar bi seveda Klajpedi prineslo koristi. Toda izid svetovne vojne je porušil to nemško koncepcijo in tako stojimo pred konfliktom: ali naj se uvažuje nemški značaj prebivalstva ter ozemlje priklonimo k Nemčiji ali pa naj se jemljejo v ozir njegove geografsko-gospodarske razmere ter se ozemlje združi z litavsko-poljskim ozadjem?

Luka je sedaj zelo zanemarljena, a je po kanalu Oginskkega zvezana z dneprskim sistemom, po kanalu Augustovskem pa s sistemom Vile; urediti bi se dala tudi reka Njemen. Vse to kaže, kakšna bodočnost bi čakala mesto, če se zveže s svojim naravnim litavsko-poljskim ozadjem. (Razvila bi se posebej na trgovino z žitom in lesom). Seveda je taka uredba vprašanja težavna zaradi rivalstva med Poljsko in Litvo.

Vsa Vzhodna Prusija je dandanes kakor tuje telo v poljsko-litavskem gospodarskem področju in za te dve državi stalna politična nevarnost. Poljska je svoj čas želela, da naj vsa dežela, germaniziran produkt vojn nemškega viteškega reda, pripade po naravi stvari sa-

* Vsa ta izvajanja so posneta po članku T. Komarničkega v reviji „L' est Polonais (II, št. 9).

me njej (Nemčiji so se nudile drugje odškodnine) — saj je južni del ozemlja ob Mazurskih jezerih, Varmija, ohranil še dosti prebivalstvo poljsko po jeziku, nemško po mišljenju, protestantko po veri, ki se je v plebiscitu seveda izjavilo za Nemčijo — ali to se ni zgodilo in tako imamo sedaj tam gori ob Baltiku nenaravno raztrgan svet, kakor je nenaravno izpretrgan svet ob tržaško-reški Adriji.

Postal sem na stvar pozoren, ko sem — menda novembra ali decembra 1921. — čital, da je v Klajpedo za poljskega zastopnika poslan dr. Szarota, dotedanji poslanik poljski na Dunaju (ki ga iz leta 1918. poznamo iz Ljubljane) in zastopnik Poljske na konferencah v Portoroče. Cigava je torej Klajpeda, sem se vprašal, če Poljska pošilja tja svojega poslanika, in kaj pomeni Klajpeda, če pošlje Poljska tja poslanika v činu ministra? Odgovor na to vprašanje sem skušal podati v tem-le članku.

Dr. F. L.

Orientacija držav med Nemčijo in Rusijo

Kljub znanim dogovorom, ki jih je sklenila sovjetska Rusija z baltičskimi državami pred sestankom genovske konference, razmere med obema stranema nikakor niso najboljše. Glede Finske je znano, da je odločno protirusko orientirana; razdor pa se je še močno povečal vsled vzhodnokarelijske afere, ki se je končala z neuspehom za Finsko. »Upor«, ki ga je inscenirala Finska v vzhodni Kareliji, je moskovska vlada v lahko tožadila; tuji agenti so izgubili čez mejo, domače prebivalstvo pa je itak precej apatično; apel na zvezo narodov ni prinesel efekta.

V vzhodnokarelijski aferi se je kazala Estonska nevtralnost, hoteč si ohraniti na obe strani ugodno pozicijo. Te dni pa se je razmerje med estonsko in moskovsko vlado močno poslabšalo; estonska vlada je bila poslala v Moskvo protestno noto zaradi masnih aretacij estonskih državljanih v Moskvi in Petrogradu po ruski čezvračalji. Ker sovjetska vlada na ta protest ni dala nikakega odgovora, je estonska policija v represalijo aretirala več članov iz osebja sovjetskega poslanstva v Revalu.

V Latviji se je v zadnjem času pokazalo nasprotje med desničarskimi meščanskimi strankami, ki zagovarjajo in vodijo politiko takolimenovane orientacije sever-jug, ko je grupacija baltičskih držav z naslonitvijo na Poljsko in eventualno malo antanto — in socialisti, ki nastopajo zoper to smer, zahtevajoč politično usmerjenje zapad-vzhod, torej naslonitev na Rusijo.

Najbolj rusko orientirana bi mogla biti še Litavska, ker ima hude spore s Poljsko in bi proti njej iskala zaslombe v Rusiji. Poljski očitajo čisto Litvi, da boče stvoriti nekaj most med Nemčijo in Rusijo.

V Poljski so se ob pričetku genovske konference pojavljali vedno češče glasovi, ki so zagovarjali postopno oddelitev od Francije. Toda, ko se je o Veliki noči razglasila rapalska nemško-ruska pogodba, je francoska orientacija na mah zopet absolutno zagospodovala. Kakor smo mi zapisali, da bo ta politični dogodek povzročil ceno male antante na zapadu, prav tako si Poljski obetajo, da bo ojačil pozicijo Poljske, ker da bodo aliranci odslej bolj vpoštevali interese in težnje Poljske. Socialistični »Naprzod« formuliira situacijo zelo značilno, česar ne smemo prezreti: »Zbližanje obeh sicer oslabiljenih, toda po obsegu od Poljske daleko močnejših držav, ki sta si koncem 18. stoletja podvrgli

poljsko republiko, pomeni pretnjo, s katero je morala Poljska računati takoj s svojo obnovitvijo, pretnjo, ki pa bo vodila do utrditve poljskih meja v Vilni in v vzhodni Galiciji, kajti antanta danes ne more imeti več namena, preminjati mejo, ki si jih je priborila Poljska na vzhodu».

Orient

Orientaki problem se rešuje zelo počasi. Znano je, da je pariška konferenca nekako pred mesecem sklenila predložiti Grčiji in Turčiji predlog, kako naj se pomirita. Najvažnejša določba tega predloga je bila, da Grčija evakuira Malo Azijo, v kolikor jo ima zasedeno, dočim naj se s turške strani podajo garancije v varstvo narodnih manjšin. Da je bila taka rešitev v Angori z zadovoljstvom pozdravljena, je jasno, prav tako kakor, da so se na drugi strani v Atenah le s težkim sroem začeli vdajati v položaj. Prihajala so poročila, da so v vojaških krogih odločno zoper resignacijo v zavdevi Anatolije s Smirno. Tudi izven Grčije pa so se pojavljali resni pomisleki glede takojšnje evakuacije in zasedbe deloma ali celo pretežno grških krajev po turških četah, kajti, da je pričakovano v tem slučaju neusmiljenega maščevanja in krvoločnih masakrov, o tem ne dvomi nihče, saj so še preveč živo v spominu strahove armenškega pokolja. Da bi antantni komisarji, ki so se pri evakuaciji obetali, kaj prida ženirali Turke, je zelo dvomljivo.

Kulturni pregled

Otok in Struga

(K uprizoritvam v ljubljanski dramli.)

Naj reče kdo, kar boče, toda v dobi, ki nam servira same ekspresionistično parfimirane, histerične užitke, nas silno prijetno osveži taka-le povest, solidna in počtena in davna in dobra kakor slamnata streha ali senca lipe sredi vasi. Genre, v katerem so pisali Kersnik, Jurčič, Mencinger, se nam danes dupade kakor mestnemu človeku vonj po kisi smetani v kmečki čumnat, samo zato, ker ni mesten in ponarejen, ampak pripriten in blagodejen. Kako prijetno obveje povest, ki ji v začetku že vidiš v konec in ki piše o neizmerno lepih in kapricioznih grajskih gospodičah in neskončno interesantnih doktorjih-čudakih, o pretepih, dvojojih, vrocih, intrigah in o končnem gauljivem trenutku, ko so se sreca kljub vsemu vendarle našla in o svatbi, ki je obligaten konec vseh romantičnih koncev.

Poleg Tavčarjeve sedemdesetletnice smo proslavili s to uprizoritvijo tudi Borščnika in Reinhardtova zagrinjala, ki so bila tu kakor malokje na mestu. Dramatike je imela Tavčarjeva novela dosti v sebi. In tudi dramatizacija v taki obliki je efektna. Naši stari so ljubili toliko pokrajini in slik, kolikor poglavij so napravili. Borščnik je skušal te vrste pripovedni stil obdržati tudi v dramski obliki in je zato porazdelil dejanje v 18 slik. Lahko bi bil napravil iz te snovi tudi preprosto predelano dramo petdejanjo, kakršne smo sicer navajeni videti na odru, pa ga je očividno bolj veselila epična zaporednost posrtih slik kakor tradicionalna dramska oblika. Tako je nastala za oder prirejena povest, katere način ima sicer charm of novelty na sebi, pa je včasih že podoben načinu filmskega prikazovanja. Četrta slika v prvem dejanju postavim. »Pred gradom na Otoku«, je samo zato tukaj, da pove, da so prišli v otoški grad gostje. To je povedano naravnost kolosalno prepričevalno in brez ovinkov: Gostje pridejo od dosne in korakajo v procesiji skozi vrata v grad. In konec je slike. To sceno bi morebiti le lahko pogrešili.

Insencator se je moral seve akomodirati temu menjavanju slik in je v to

svrhu uporabil kakor pri Hamletu sistem zagrinjal in luči, ter organiziral bliskovitno menjavo ozadja. Samo malo je zaropotalo, pa je »Spalnica« šinila v levo, z desne pa se je pripeljala »Kapelica na Strugi« in basta. Grajska gospodična ga. Šaričeva in doktor-čudak g. Kralj sta igrala v stilu. Serafin je bila primerno lepa in kapriciozna, doktor pa primerno introsanten in nosrečen. G. Peček je dobro pristojal v vlogi nadmerno habjega lajtnanta in g. Strniša ni bil še nikoli boljši kakor v vlogi zaspanskega Nebelholza, ki je pri vsaki stvari »zraven« kot dolgočasna kulisa. G. Plut je imel lepo dolenjsko plešo in škornje in je vsemu temu primerno ustvaril tudi dosti tipično, čeprav še malo karikirano figuro, kakršnih bi si bili želeli postavim med služinčadjo še več. Ge. Medvedove se je v prvi sliki lotil neke vrste gledališki patos, dočim bi bil tam morda bolj na mestu psihološki naturalizem. Zora ga. Wintrove je bila dobra in tudi družba vinkih bratcev je napravila vtis.

G. Šest je spravil igro z režijo v pravi stil. Samo, kar se tiče kostumov, ne vem, če si pri nekaterih niso bili z dobe malce v laseh. Oskrbnik Iga je imel n. pr. današnjo obleko, dočim je bil vitez Trd v tej družbi anahronizem iz dobe gotških fial in Minnesaengerjev, lajtnant Leo je imel neke vrste kompromisno uniformo, ženske pa fantazijske obleke.

G. Šest je spravil igro z režijo v pravi stil. Samo, kar se tiče kostumov, ne vem, če si pri nekaterih niso bili z dobe malce v laseh. Oskrbnik Iga je imel n. pr. današnjo obleko, dočim je bil vitez Trd v tej družbi anahronizem iz dobe gotških fial in Minnesaengerjev, lajtnant Leo je imel neke vrste kompromisno uniformo, ženske pa fantazijske obleke.

G. Šest je spravil igro z režijo v pravi stil. Samo, kar se tiče kostumov, ne vem, če si pri nekaterih niso bili z dobe malce v laseh. Oskrbnik Iga je imel n. pr. današnjo obleko, dočim je bil vitez Trd v tej družbi anahronizem iz dobe gotških fial in Minnesaengerjev, lajtnant Leo je imel neke vrste kompromisno uniformo, ženske pa fantazijske obleke.

Ptice selivke*

Rabindranath Tagore je pred nekaj leti zaslovel v Evropi. Ne ve se prav, kako, odkod je to prišlo, ali ga je morda lansiral podjeten založnik, ali ga zahteva sedanjí okus publike — izkratka, Tagore je popularen in Angleži, Nemci, Francozi, Lahni in Nordijci ga čitajo. Vedno več je njegovih del na knjižnem trgu.

Slovenci smo doslej imeli njegov »Rastocih mesec« (Omladina), sedaj smo do-

*) Rabindranath Tagore: Ptice selivke. (Stray birds). Poslovenil Alojz Gradnik. V Ljubljani, 1921. Založila Ig. Kleinmayr & Fed. Bamberg. (326 aforizmov na 84 strane. Okusno v platno vezano, brez nepotrebne navlake, prav lep tisk in papir. Primer knjižne tehnike, kakršna nam je potrebna.)

bili hkrati »Vrnarja« (Zvezna knjižarnica) in »Ptice selivke« (Bamberg). Vse tri prevode je oskrbel Alojz Gradnik. Od vseh treh so brezdvomno »Ptice selivke« najboljše, vrhu tega nam niso dostopne v nobenem drugem kot angleškem jeziku, iz katerega jih je prevajalec poslovenil. (Menda res ne bo kdo zahteval, da moramo dobiti Tagora prevedenega z bengalskega originala!)

»Ptice selivke« so misli, ki priletajo, odletajo, se selj. Zbirka aforizmov, — aforizmov, toda vsak zase je zaokrožen, kakor pesem, kakor rek modreca. Vsak zase je doživljaj.

Rabindranatha sem čital v kopici nemških prevodov. Večinoma izgubljen čas, razen tam, kjer se njegova filozofija lotiva aktualnih problemov. Njegov »Nationalizm« se čita, kakor pridiga na gori, ali kakor razlaga resnice v templu.

Kako ves drugačen je slovenski prevod! Zdi se ti, da je ta jezik kakor ustvarjen, da boči primerna posoda vzvišenih misli, — misli, ki nam jih podaja filozof-pesnik, morda v teh aforizmih bolj pesnik! Rabindranathovo sliko si videl po žurnalih. Da je nisi videl, da nisi nikdar nič siljal o njem, si ga boš vendarle predstavljaj po teh »Pticah selivkah« prav takšnega: Star mož z dolgo belo brado, v dolgi halji, kakor iz narodne pravljice. Lice mu je nagubano, na ustnicah je vseveden, odpuščajoč usmev, oči siljejo v neizmerni dobroti in milobi. Poosebljeni mir, vsevednost, popolnost, — nirvana, višek življenja in smrti, prava blaženost.

V tej dobi, ko je vse bolno, ko je vsak proti vsemu in vsem, — kolik užitek, če se odtegneš vsakdanjemu vrvežu in v tihí sobici ali sredi zelenja zreš pred se in si sam s svojo dušo, skušaš vse razumeti in vse odpustiti v neskončni, veseli resignaciji! Visoko nad teboj, v sinjem zraku, pod belimi oblaki, pa priletajo in odletajo ptice selivke.

»Bolest počiva pokojno v mojem srcu, ko večer med molčecimi listi.« (Ali vidiš, kako počiva večer med molčecimi listi? Ali ne vidiš pred seboj te slike? Ali je nisi še nikdar videl? Potem je bolje, da ti deno mlinski kamen na vrat, itd.)

»Kar si, ne vidiš, kar vidiš, je tvoja senca.« —

»Bog pričakuje zahvalo za cvetke, ki nam jih pošilja, ne za sonce in za zemljo.« —

»Ptč si želi, da bi bil oblak, oblak si želi, da bi bil ptič.« —

»Riba v vodi molči, zver na zemlji besni, ptič v zraku žvrgoli. Ali človek ima v sebi tišino morja, besnenje zemlje in zvoke zraka.« —

»Bog najde sam sebe, kadar ustvarja.« —

»Življenje nam je darovano, zaslužno ga s tem, da ga darujemo.« —

»Devilstvo je bogastvo, izvirajoče iz prekipeljavajoč ljubezni.« —

»Izum trenutka se roga godbi večnosti.« —

»Prah mrtvih besed te pokriva. Operi svojo dušo molče.« —

»Jaz sem jesenski oblak, prazen dežja. Glej moje obilje v polju zorečega žita.« —

»Delavni dan je minul. Skrij moj obraz v svojih dlanih, Mati. Pusti, da sanjam.« —

To je nekaj »Ptice selivke«, kakor sem baš odprl knjigo. Nisem jih izbral — čemu tudi? Podajam jih na pokušnjo, da greš in primerjaš še druge, da najdeš iz njih one, ki prijašo tvojemu trenutku. Tuji pesnik s tujim imenom ti postaja domač, tvoj spremljevalec postane in ti njegov — »somišljenik«, v trenutkih, ko se tudi ti približaš — samemu sebi, prirodi, resnici, dobroti. Ko prenehaš biti človek in postajaš človek. Panteizem Tagora bo do še kdaj s cenzuro zabranili, če bi mogli. Da je živel v srednjem veku, bi bil gorel. Tudi Pavhssek bi ga bil dal na svoj index.

Alojz Gradnik je dal v prevod najboljše, kar ima. Prevajal je z ljubeznijo, in »Ptice selivke«, ki nosijo ime bengalskega pesnika-filozofa ter podnaslov »Stray birds«, so slovenske lastavice, ki bodo gnezdele odslej pod domačim krovom ter se vedno vračale k njemu.

Naši najmlajši

(Dva Kralja. — Umetnostna razstava. — Trije labodje. — Rdeči pilot. — Lepa Vida.)

O naših dveh Kraljih čitamo v 2. številki »Treh labodov«, da mlada umetnika preveč silita na dan s svojimi proizvodi. Za umetnika je dobro — čitamo istotam — če dela mnogo, ni pa dobro, da hiti s svojimi deli v javnost. S tem, da človek dela, dobi vedno novih spoznanj, ki so zanj važna. Ali človek mora biti upravičen, da dá svoja dela v javnost, upravičen s tem, da je v njih vse do konca izdelal, brez ostanka pretehtal in presodil s strogostjo, da more s svojim delom biti trajno zadovoljen. Zato rabi človek časa. Brata Kralja napravljata vtis, da hočeta s svojimi deli preplaviti slovensko vpadljajčo produkcijo — pomislimo le, da bo Jakopičev paviljon za njune razstave kmalu premajhen.

Tako sodijo »Trije labodje« o teh dveh umetnikih. Na koncu se pravi, da sta si tudi preveč podobna. Kdor je obiskal razstavo obeh Kraljev, je moral priznati, da hodita oba samozvestna svojo pot in da tvorita zase en oddelek v naši upodabljalni umetnosti. Videli smo mnogo zanimljivega in presenetljivega in vkljub našim takozvanim zastarelim predsodkom nismo mogli zapustiti razstave brez priznanja in brez tihe misli, da ima ta nova umetnost v sebi zarodek novega poleta navzgor.

Bolj nego za Kralja bi veljale zgoraj navedene besede onim najmlajšim, ki ho-

čejo biti še mlajši od Kraljev in so se nam predstavili v sedanjí »Umetnostni razstavi«. Ako so se nekateri že pri razstavi obeh Kraljev pritoževali, da se slovenska javnost pre malo zanima za domačo umetnost, bo najbrž za to razstavo še manj zanimanja, dasi ni brez zanimivosti.

Razstavili so: Drago Vidmar, Mušič, Zupan in Tine Kos. Blaga je na razstavi dosti in vidi se marsikaj. Lepote je sicer malo, zato pa je tem več umetnosti, namreč tiste umetnosti, ki se sedaj proglašajo za edino pravo. Človek ima občutek, da obstoji ta umetnost samo v tem, kako bi se dalo nekaj na prav poseben način povedati. Taki nazori vodijo kmalu do skrajnosti. Borba za izraz je gotovo glavna stvar umetnika. Naši najmlajši se hočejo izražati kar najprimitivneje. S primitivizmom k primitivizmu. Svet je v revoluciji. Na političnem, socialnem, kulturnem polju. Ta revolucija se kaže tudi v naši najmlajši umetnosti. V revoluciji padajo maliki in vse, ka je z njimi v zvezi. Tudi, kar je dobrega. S tem ni rečeno, da tisto dobro ne bo nekoč zopet zmagovalo: moralno bo zmagovali, ker je večno. A za časa revolucije nimajo veljave zakoni, niti oni, ki so večni. In ti celo morebiti najmanj, ker so najnevarnejši. Zato gre revolucija preko njih.

Tako gre najmlajša umetnost svojo pot. Ta pot se jim zdí prava in zmagovalna. Mi pa tudi v nji vidimo le začetke nove borbe za izraz. Revolucionarji so radi vznešeni nad vse pomzsko. Le pogledimo jakobince ali bolševike: taki so tudi re-

volucionarji naše umetnosti. Stalnih velikih del taka doba ne ustvarja, pač pa prinese zarodek novih oblik.

Od teh najmlajših nam je znan edino Zupan s prejšnjih razstav. Krenil je na levo, da bi bil nov in mlad. To so začetki, ki bodo zahtevali velikih sil. Tine Kos je razstavil nekaj kipov, ki kažejo lep talent. Vidmar in Mušič nas hočeta prepričati, da je umetnina vse, kar nariseta. Mi pa smatramo to za poizkuse: mogoče se pride tudi po tej poti do lepih uspehov. To bo pokazala bodočnost: zato se veselimo teh začetkov. Kar je zdravega, se bo razvilo, kar je nenaravnega in nozmožnega, bo bolehalo; a nič ne dé: tudi v tem je del življenja.

Med tem so izšli zopet »Trije labodje«. Ko so priplavali prvič, so jim vsi prerokovali smrt, kajti labod poje — baje — samo enkrat svojo pesem in ta je predsmrtnica. To prerokovanje pa se ni upolnilo — in prav je tako. Druga številka je sicer od prve precej različna in mnogo bolj zrela. Namesto Kraljevih slik imamo nekaj Tratnikovih, ki nam kažejo Tratnika, kakor je bil in kakor hoče biti poje. Nekaj aforizmov Tratnikovih nam podaja, njegove nazore o umetniku in umetnosti. Na str. 1. pravi:

»V hrepenenju je umetnik kot leteča ptica, ki ji je smer široki gozd, dosežen cilj pa vejica drevesa...«

Njegova pot gre torej naprej. Skica »Revolucija« je program.

Tudi Zupančič se je pojavil med labodji. Navisal je pesem o hrastu.

»Veš, kako raste hrast? Ničesar ne čuti le zemljo pod seboj in njenih sokov skrivnostno pretakanje... Ničesar nima v misli — Le neba visokost in svojo mero v njej... Ničesar ne zna — le tla sesati in se razgovarjati z vetri brezdomci in vsakemu pevcu krilatemu dati zavetja čez noč...«

Joža Pogačnik je zastopan v »Labodih« s štirimi pesmimi (Pastirji, Afrodita iz Knida, Potepanti biseri, Rdeči lilije). Po obliki in mislih se nam zdé skoraj da najlepše med drugimi. »Pastirji« n. pr. nam govore:

»Kadar kresovi nam v zubljih mogočnih plamte pod večerno nebo, so vsi rožnati naši obrazi,

ki v zlate pramene kot v tajno daritev strmí.

In sladki sokovi se v bujno življenje zbudé, zamaknjeni dvigamo v rokah počoje srce, ki zaklije v njem seme življenja kot v brušeni vazí.

In konec:

»V srcu sedmere rezoče občutimo meče, v temi obupujemo, da spet sokove zbudimo,

da snet bi krasove zagledale mrtve oči...«

»Večni brodar« (Zdenko Skalický) nosi na sebi vse znake svojega mladega moštra, ki je tudi v slikah pokazal, da rad razliva barve brez jasnega izraza, prepletene med seboj v pestrobodno zmes, iz katere naj drugi najdejo, kaj je hotel umetnik povedati.

Tudi Alojz Gradnik je v »Labodih« s krepko izrazito »Po poročni noči«. Za njim je mladi Srečko Kosovel menda najmlajši med labodovci in tudi pesmi njegove so še mlade, zelo mlade.

France Bevč podaja v »Judežu« sliko iz zasedenega ozemlja. Bartol Stane nam podaja »videnje tretje« — Zidanje Babilona. Človek, ta večno nesrečni Sisifus in uporni trpeč Prometej govori tu z Jehovo, se bori z njim in govori samozvestno.

»Vstanem in pojdem vrh svoje stavbe, z mečem preženem jutranje zarje — vsem viharjem kralji!«

»Moja ura je prišla in sin človekov stopi v svojo kraljestvo.

Aleluja!

V »Pričakovanju« nam piše Ciril Vidmar istotako o borbi človeka:

»Mrtva, brezčutna snov se ozira kot večnost vanj in on se spomni, da je le človek. S trpko boleščjo pošlje svoje tipalke v notranji svet, vsaka se zase, kot kilometerska roka, v brezno skrivnosti iztegne in vsaka tiplje za njim. O Bogi!

Vladimir Premru nam je znan z recitacijskih večerov. Ima nekaj verzov, ki kažejo, da ima voljo premagati nejasnost in povedati, kar misli.

Gospodarska vprašanja

Za obnovo zlate valute

Genovska konferenca se bavi tudi z vprašanjem valute.

Tozadevni referat v finančni komisiji razlikuje med onimi deželami, katerih valuta vzdržuje zakonito zlato pariteto ali jo je zopet dosegla ali pa jo vsaj more v doglednem času doseči, ter onimi deželami, kjer je obtok in razvrednotenje bankovcev doseglo takšno stopinjo, da se politika za vzpostavitev stare zlate vrednosti izkaže kot nemogoča za narodno in državno gospodarstvo.

Za dežele prve kategorije se zahteva skorajšnja popolna obnova efektivne zlate valute, a dežele s precej zavrnjeno papirnato valuto naj se odločijo za definitivno devalvacijo svoje valute, t. j. za določitev nove zlate paritete svoje papirne valute, vendar seveda šele meničnih kursov pokazala osigurana in ko bodo državne finance dajale zagotovilo gospodarskemu položaju za vzdržanje novega vrednostnega nivoja. Predpostavljajo se torej, vrhunske tudi izrecno zahteva, da vse države postavijo svojo denarno enoto na zlato bazo, da se celo splošno ujedinijo na vzdržanje splošne zlate valute. V svrhu doseženja definitivne denarne stabilizacije bodo seveda razne države postopale primerno svojim individualnim razmeram.

Važno je, da se je prvič od važnega javnega foruma izrekel princip, da naj se stabilizacija različnega papirnatega denarja izvrši po novi, razmeram prilagojeni vrednostni bazi. Kot pogoj za to bi bil, da se pred vsem v letnem finančnem gospodarjenju držav slabe valute napravi red v toliko, da preneha nabavati denarja potom tiskanja bankovcev in sprejemanje nefundiranih visokih dolgov. Ako je obremenjenost davkoplačevalcev že tako visoka, da nadaljnje napenjanje ni več mogoče ali da samo od sebe zavaja k nezdravemu kreditnemu gospodarstvu (zatekanje k tiskanju bankovcev), je potrebno znižanje državnih izdatkov. Vzpostaviti ravnotežje v državnih finančnih mora ugodno vplivati tudi na plačilno bilanco dotične države, eventualno morajo inozemski krediti priskočiti na pomoč.

Čim se vzpostavi državni proračun, je prvi korak k sanaciji valute oficijelna določitev zlate vrednosti denarne enote. Seveda se ravnao tudi te mere po gospodarskih razmerah vsake posamezne države. Vsaka država se ima potem odločiti, ali more sprejeti staro zlato pariteto ali novo pariteto, ki se prilagodi meničnim tečajem dotičnega časa.

Oficijelna najava nove zlate enote pomenja v splošnem formalna obljuba države, oziroma dotične novčanične banke, da bo zamenjala papirni denar na zahtevo po fiksnem kursu za zlato ali zlato vrednost. Za osiguranje valutarne stabilizacije se priporoča kooperacija emisijskih bank, Angleška banka kot najstarejša novčanična banka se povablja, da skliče čim prej konferenco novčaničnih bank. Na konferenci bi se razpravljalo o merah, ki bi se priporočale, in bi se vladam dali predlogi o potrebnih valutnih merah.

Valutni problem je gotovo ena najtežjih točk, katerih se je lotila genovska konferenca. Valutno vprašanje je ravno tako pereče, kot je n. pr. vprašanje obnove Rusije, vendar iz izkušnje dvomimo, če bo razpravljanje o valutnem problemu na genovski konferenci dovedlo do kakšnega pozitivnega uspeha.

Poljedelska statistika

Lani od 3. do 7. novembra se je na poziv poljedelskega ministra vršila v Zagrebu anketa o ureditvi poljedelske statistike. Na anketi, kateri so prisost-

vovali mnogi strokovnjaki, se je določil način, kako se naj uredi poljedelska statistika. Izrazili smo takrat nado, da bo izdajanje poljedelske statistike kolkortoliko pripomoglo k pravilni orientaciji, kar bi cene pravilno reguliralo in oviralo spekulacijo. Poljedelsko ministvo je zbralo podatke o posejanih površinah in pridelkih na njih za leto 1921. Sestavljeni so ti podatki na sledeči način (posneli iz »Jugoslovenskega Lloyd«):

Zitarica.		
	ha	1000 q
Srbija	1.463.000	13.272
Hrv. in Slav.	1.027.000	10.884
Vojvodina	1.129.957	12.837
Bosna in Herc.	681.706	5.195
Slovenija	197.623	1.885
Dalmacija	32.518	246
Črna gora	23.271	112
Skupaj	4.558.077	43.392

Sočivje.		
	ha	1000 q
Srbija	23.741	173
Hrvatska in Slav.	51.922	1139
Vojvodina	11.426	106
Bosna in Herc.	5.876	40
Slovenija	10.988	71
Dalmacija	2.436	15
Črna gora	204	1 1/2
Skupaj	106.594	1.545

Krmilne rastline.		
	ha	1000 q
Srbija	6.445	763
Hrv. in Slav.	96.078	3.487
Vojvodina	43.839	1.180
Bosna in Herc.	3.008	60
Slovenija	37.630	1.549
Dalmacija	676	44
Črna gora	137	4
Skupaj	187.813	7.087

Industrijske rastline.		
	ha	1000 q
Srbija	25.348	1.140
Hrv. in Slav.	23.038	451
Vojvodina	25.036	1.599
Bosna in Herc.	13.522	93
Slovenija	2.101	18
Dalmacija	1.019	8
Črna gora	419	2
Skupaj	90.503	3.251

Trgovinske rastline.		
	ha	1000 q
Srbija	18.882	1.121
Hrvat. in Slav.	25.204	815
Vojvodina	3.604	151
Bosna in Herc.	4.014	402
Slovenija	4.485	396
Dalmacija	2.324	145
Črna gora	663	15
Skupaj	59.178	2.985

Vinogradi.		
	ha	1000 q
Srbija	26.749	356
Hrvatska in Slav.	49.538	850
Vojvodina	36.919	641
Bosna in Herc.	6.294	94
Slovenija	22.763	322
Dalmacija	20.973	199
Črna gora	198	5
Skupaj	163.436	2.467

Sadovnjaki.		
	ha	1000 q
Srbija	43.378	5.494
Hrvatska in Slav.	33.037	—
Vojvodina	35.208	1.255
Bosna in Herc.	43.889	2.504
Slovenija	15.135	466
Dalmacija	18.384	46
Črna gora	1.213	33
Skupaj	190.239	9.823

Navedeni podatki o Dalmaciji ne vsebujejo področja, okupiranega lanske leto od Italijanov. Vsi led vsled tiskovnih pomot v viru, iz katerega posnemamo te

podatke, so gornje zaokrožene številke le približne. (Skupne vsote pridejo včasih malo večje, nego izkazuje seštevanje, ker so zaokrožene po desetinkah, ki niso navedene.)

Gornji način podajanja poljedelske statistike nam ne koristi mnogo, ker iz splošnih nazivov »zitarica«, »industrijske rastline«, »sočivje« itd. ne izvemo mnogo. Tako ne izvemo, koliko je bilo posejane koruze, pšenice, fižola in drugih važnih naših izvoznih poljskih pridelkov. Brezdvomno je potrebno, da se v bodoče zbiranje odnosno objavljanje podatkov vrši po posameznih pridelkih, kakor se to vrši v mnogih drugih državah. Ravno tako pomanjkljivo in prelošno je objavljanje o stanju kulturnih rastlin v naši državi. (Glej članek, katerega smo prinesli pred kratkim pod rubriko »Gospodarstvo«). Poročilo o stanju kulturnih rastlin je obstajalo sploh samo iz par lepih besed, iz katerih dobivamo utis, da je pri nas stanje kulturnih rastlin povoljno, ne izvemo pa nič določnega o stanju posameznih rastlin. Ker smo agrarna država in bomo še dolgo časa to, bi bilo pač potrebno, da smo malo natančnejši in tudi hitrejši v zbiranju in podajanju poljedelskih podatkov.

Nove predpisi za noševino

III.

Ako je v prednjem označeno, da se dotično blago more sprejemati in cariniti v vagonu ali drugih prevoznih sredstvih ali pa da se more cariniti izven carinarnice ali carinskega iztovarišča, to še ne pomeni, da se to tudi mora izvršiti, temveč se s tem samo pooblašča carinarnice, da smejo tako postopati vpoštevanje lokalne razmere in okolnosti (protornost in lego carinskih iztovarišč in skladišč, število nosačev itd.) in potrebo in interese carinske službe in javnega prometa. Preja od tekstilnega materiala se — brez ozira na višino carinske postavke — ne more sprejemati in cariniti v vagonu pa tudi ne v drugih prevoznih sredstvih.

Carinarnica določa takoj po prejemu stovarnice, katero blago se naj carini v prevoznih sredstvih in katero se naj iztovori v carinsko skladišče. Nikdar pa se ne sme dovoljevati carinjenje v onih prevoznih sredstvih, ki niso niti vagoni niti šlepi, parobrodi ali cisterne.

Za dovolitev iztovorjenja in carinjenja blaga izven carinarnice in izven carinskega iztovarišča se mora vsakokrat vložiti pismena prošnja pri dotični carinarnici. Pismena prošnja se mora vložiti tudi takrat, če se želi spreminitev odločbe carinarnice o carinjenju blaga v prevoznih sredstvih.

V pripombi skladiščne knjige se mora označiti, kje je blago sprejeto, isto mora deklarant označiti na deklaraciji, a skladiščni knjigovodja potrditi s svojim podpisom.

Carinski uradniki preračunajo znesek noševinske pristojbine v deklaraciji na temelju predhodne ugotovitve, po kateri točki čl. 23. zak. o splošni car. tarifi, oziroma zgoraj pod II. omenjenih odredb se mora plačati noševina. Ako car. uradniki smatrajo, da se kako blago ne more pregledati v prevoznem sredstvu, morajo o tem poročati carinarnici, ki po ocenitvi vseh navedenih razlogov odloči, ali se mora blago iztovoriti in kje (v skladišče, na iztovarišče ali pa izven carinarnice).

Blago, ki se carini v drugih prevoznih sredstvih in ne v vagonih, mora biti odvojeno od ostalega blaga v dotičnem prevoznem sredstvu in zloženo tako, da se lahko hitro in zanesljivo pregleda. Za tekočine v tankih se izdajo posebna navodila.

IV.

Noševina se ne plača: za blago, ki je po čl. 6. zak. o splošni car. tarifi prosto carine; za blago, ki se pri carinarnicah neposredno pretovori (iz vagona v va-

gon ali iz vagona v parobrod ali šlep, iz parobroda v parobrod ali šlep, iz parobroda ali šlepa v vagon) zaradi najavljenja drugi carinarnici, ki se pri njej ima cariniti; za blago neposrednega prevoza, tudi takrat ne, če bi se blago moralo na obojni carinarnici ali pa med potjo pretovoriti; za blago označeno v Raspisu C. br. 61.602 od 23. septembra 1920. (carinske olajšave za industrije in obrtnike) v slučajih iz točke V. (če se poslužijo uvozniki nosačev, ki jih sami plačajo).

V.

Ce se kako blago iztovori v skladišče ali na iztovarišče pri kaki carinarnici, pa se po spreminjenem namenu odpravi prevozna ali pa na carinjenje pri kaki drugi carinarnici, se mora noševina brez izjeme plačati po čl. 23. točki 2.a) zak. o splošni car. tarifi.

Ravnatoko se mora plačati noševina po čl. 23. točki 2.b) in v) za ono blago, za katero je že vložena car. deklaracija, ki pa se vsled izpremenitve namena odpravi v provozu ali pa na carinjenje pri drugi carinarnici. Pri ugotovitvi noševinskega zneska se mora vpoštevati, kako se blago carini (v vagonu z delnim iztovorjenjem in tehtanjem na vagonskih tehtnicah, v vagonu brez iztovorjenja s tehtanjem ali brez tehtanja na vagonskih tehtnicah, v drugih prevoznih sredstvih, ali je iztovorjeno izven carinarnice in carinskega iztovarišča).

Vplačana noševina pri izpremenitvi namena pri odpravni carinarnici ne izključuje obveznosti plačanja noševine pri namembni (uputni) carinarnici.

VI.

Glede obveznosti plačanja vseh splošnih pristojbin so merodajna navodila pod IV., če se blago pretovori neposredno. Navodila pod V., 1. odstavek, veljajo za ono blago, ki je bilo iztovorjeno v car. skladišče ali pa na car. stovarišče, pod V., 2. odstavek, pa za ono blago, za katero je že vložena uvozna deklaracija.

Kot carinsko stovarišče pri carinarnicah na železniških postajah se smatra ves prostor, ki ga zavzema dotična železniška postaja obnem z vsemi svojimi poslopi in železniškimi tirli.

Kot carinsko stovarišče pri carinarnicah na vodi se smatra prostor, ki ga je carinarnica sporazumno z dotično kapetanijo prisanišča, oziroma lučke oblasti, odredila; kot carinska stovarišča se v tem slučaju smatrajo tudi dvorišča dotičnih carinarnic.

Carinarnice na vodi, ki še do sedaj niso odredile svoje carinske stovarišče, morajo to takoj storiti in situacijski plan poslati na odobritev Generalni direkciji carin v Beogradu.

Eventualno potrebna pojasnila glede praktične uporabe vseh zgoraj omenjenih določb, kakor tudi v dvomljivih in nejasnih slučajih, daje Generalna direkcija carin v Beogradu. (Konec.)

Tržna poročila

Zagreb, 1. maja. (Zitni trg). Hausse dinarja na cene ni vplivala. Koncem preteklega tedna je bilo opažati nekoliko večje povpraševanje po blagu. Izvoz je zadnje dni popolnoma miroval. Največ zaradi naglih sprememb v kurzi, kar je onemogočalo sploh vsako kalkulacijo. Avstrija potrebuje sicer mnogo blaga, toda za večje nakupe se ne more odločiti vsled pomanjkanja denarja. Zaenkrat ji najbolj konvenira ameriško blago. Za ta teden se pričakuje na našem trgu precej živahen promet. Koncem preteklega tedna se je tržila pšenica (77 do 78 kg do 2%) po 1600 do 1680 K, ri (71 do 72 kg do 8%) po 1260 do 1300 K, koruza zdrava do 1200 K, ječmen (61 do 62 kg) po 1250 do 1300 K, oves slavonski 1180 do 1250 K, moka št. 0 z vrečami po 2350 do 2450 K, pšenični otrobi z vrečami po 700 do 800 K.

kron. Cene za 100 kg postavno vagon vtovorne postaje.

Zagreb, 1. maja (Vinski trg). Vinska trgovina se giblje v najvišjih mejah. Kupuje se le najpotrebnejše. Navzile temu mrtvilo pa cene niso padle, razen slabšim vrstam. Cene: vino 7 do 8% v Zagorju (Hrv.) 14 do 16 K postavne klet, odnosno vtovorna postaja. Za boljše vino se zahteva različno po kakovosti, in sicer za 9 do 10% 20 do 26 K, za preko 10% 30 K. — V Vrhu, Beli Crkvi in Bački je dosti vina, a malo kupcev. Cene pri producentih so nastopile: belo vino od 8 in pol do 9 in pol odstotka 13 do 16 K, od 10 do 11% 16 do 19 K, črno vino 18 do 20 K. — V Dalmaciji, kjer je položaj na tržišču še slabši, se gibljejo cene med 13 do 16 K postavno postaja Bakar. Promet na našem tržišču in izvoz vin more oživiti le znižanje cen, ki so nad svetovno pariteto.

Drobne vesti

— Za Klodič-Hrovat-Kavčičevo progno. Poročajo nam: Na tretjem vseslovenskem trgovskem shodu, ki se je vršil v nedeljo dne 30. aprila 1922. v veliki dvorani Narodnega doma v Celju, se je soglasno sklenila sledeča resolucija: 1.) na podlagi dosedanjega vsestranskega razmotrivanja kakor tudi tehnične utemeljitve naših domačih železniških strokovnjakov, gg. inž. M. Klodiča, A. Hrovata in R. Kavčiča, se je dokazalo, da je njihova skupna progna, t. j. istočasna zveza Kočevja in Črnomlja z reško progno kot — glavna tranzitna progna — edina v stanu služiti nacionalnim, gospodarskim in političnim zahtevam cele Slovenije, deloma Hrvatske in Dalmacije, obenem pa tudi nuditi največjo varnost naši jugoslovanski državi; 2.) zato zahtevajo zbrani zborovalci, da se ukrene takoj vsi koraki, ki so potrebni za realizacijo Klodič-Hrovat-Kavčičevega skupnega projekta.

— K zabrani uvoza luksuznega blaga. Generalna direkcija carin je izdala naredbo carinarnicam, da se vse luksuzno blago, ki dospe po 25. aprilu, podvrže že obstoječi naredbi in da se vse takšno blago zadrži.

— Izprememba zakona o ureditvi Uprave fondov. »Službene Novine« št. 27 prinašajo zakon o izmenah in dopolnitvah ureditvi Uprave fondov. Po tem zakonu se bo imenovala odslej Uprava fondov Državna hipotekarna banka kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

— Gospodarski odnosi med Jugoslavijo in Grčijo. Iz Beograda poročajo: Med dr. Ninićem in vodjo grške delegacije v Genovi so se začela pogajanja za ureditev gospodarskih odnosov med Jugoslavijo in Grčijo. Dobro informirani politični krogi trdijo, da zahteva dr. Ninić pred vsem ureditev pravnega vprašanja glede transporta in trgovine v našem pristanišču v Solunu, znižanje transportnih tarifov od Gjevgeleje do Soluna in pravica trgovanja v Solunu in ostalih grških mestih za jugoslovanske trgovce.

— Trboveljska premogokopna družba ima 9. t. m. na Dunaju redno glavno skupščino, na kateri se bo med drugim sklenilo tudi povznanje delniške glavnice.

— Beograjska občinska opekarna prične, kakor poročajo, v prvi polovici meseca maja z delom.

— Celjska carinarnica se iz mestne Lanišnice v katem preseli v novo poslopje na Savinjskem nabrežju. Prostor, v katerih sedaj posluje carinarnica, so namenjeni muzejnemu d. št. v, ki bo namestilo Laniš, z velikimi stroški preurejene svoje zbirke.

— Angleško posojilo Beogradu. Skupina angleških bank je ponudila beograjski občini posojilo v znesku pol milijona funtov šterlingov za občinske svrhe.

Krepke stvari ima tudi Fran Onič. L. poslušajmo:

«V večnem boju se oblikuje na vekov veke med bliskom in gromom tvorba iz tvorbe neznana središča demonov in anđeljev, ki so bojni konji ognjenega voza Besede skozi vesoljstvo.»

«Ali kakor lava vulkanov smo mi, dediči kraljevstva na zemlji, poslani z zavitiimi rogovi skozi Rdeče morje na goro Sinaj —»

Med labodi manjka Podbevška, ki je bil njih pesniški vodja. Pravi, da je izstopil in da bo začel izdajati svoje revije »Rdeči pilot«. Iz belega laboda bo torej postal rdeči pilot in se bo dvignil nad nami: ali mu bo bolj prijala rdeča pesem zračnih višav nego tiho premišljevanje laboda, se bo videlo. Rdeči pilot je torej na obzoru...

Silvester Škerl mu je posvetil pesem »Slovo od ladje«, kjer pravi, da se je spustil v čoln, v katerem je prostora za enega samega človeka.

Stane Melihar dokazuje v eseju »Nazaj k naravi«, da ne smejo biti nam vodniki stari vzori, ampak novi svetovi, ki jih sluti mladina. Le tako duh zmagad, ki materijo.

Josip Vidmar v »Treh vrednotah« razvija nekaj kulturni program nove dobe: »Življenje bo vse cene presejalo. In kdor je klesal v svojo oseba, bo umrl z nio:

kdor je klesal v svoje telo, bo umrl s svojimi potomci, kdor je dajal narodu, bo umrl z narodom, kdor si je vzorjal val slave, bo umrl s spominom, kdor pa je vedel, kaj je življenje in je v pravo življenje položil svoje delo, bo ostal, kajti življenje — približevanje k cilju je večno — vse ostalo pa je umrljivo —»

Izšla je tudi 2. številka »Lepe Vide«. Pa saj morebiti ne veste, da sploh izhaja. Prva številka je bila litografirana. Izdaja jo dijaški literarni krožek »Lepe Vida«. To so naši pravi najmlajši; pa tudi oni se borijo za solnce, za lepoto. Že njih ime jih razodeva. V »Zvonjenju pomladi« pravi Srečko Kosovel:

«Dolga so pota v mistične kraje, široke so duše peroti, globoka vera nam govori v srcih, gredočim visokim zvezdam naproti... Ni vse tako prvovrstno, a začetki so lepi. V »Kresnem večeru« čitamo: Sredi noči kot zlate velike oči isker plesočih kaos gori, in sredi noči lepe sanjave oči — to si ti, ki si rojena v meni — pesem, deva visoka, mehkega lica kot uspavalna devica...»

Pa so še druge take čedne stvari, ki kažejo mlado sveže cvetje.

Na ta način in tako govore naši najmlajši. Zaslužijo si pozornosti, ker vemo, da smo šele v prehodu pomladi in da je še pred nami polni cvetoči maj. —a.

GUSTAV STRNIŠA:

Popotnik

(Spomin na Ivana Cankarja.)

Bilo je v Ljubljani.

Prišel sem utrujen iz tujine. Vstopil sem v kavarno in sedel v kot k prazni mizi. Pri sosednji mizi je sedel človek inteligentnega obraza in gledal brezbržno predse. Smatral sem ga za izobraženega rokoletca, ne vem zakaj, morda zato ker simpatiziram s temi ljudmi. Pri pogledu nanj sem čutil nekaj privlačnega. Nikdar in nikjer nisem nagovarjal neznancev, a njega sem nagovoril. Vprašal sem ga, če je tujec, da sameva? »Prisedite,« je ukazal in mi pokazal prazen stol poleg sebe.

Prisedel sem in predstavil sem se mu. Tudi on se mi je, pa nisem mnogo pazil na ime in tudi dobro slišal ga nisem. Govorila sva malo, kakor da sva oba prehodila dolgo pot in sedaj sedla k skromnemu okrepčilu. Med pogovorom sem mu omenil, da sem Gorenjec in ga vprašal, odkod je doma. »Blizu Vrhnike,« je kratko odgovoril. — »Če ste od tam, poznate morda našega pisatelja Ivana Cankarja?« — sem ga vprašal. — »Cankar sem jaz,« — je odgovoril. — »Vi ste Cankar?« — Ne vem zakaj, toda verjeti mu nisem mogel.

V trenutku sem se spomnil vseh Cankarjevih del, ki so vsa samo ena

večno lepa pesem človeka — umetnika, ki jo poje sebi in ljudem, tistim ljudem, ki nosijo globoko v sebi dušo, umetniško dušo, skrivnost in ljubezen, radost in bolečino življenja slutečo... In ta skromni popotnik, naj bo oni veliki duh, iz tišine šepetajo svojo krasno, večno novo pesem?

Prišel je natak. — »Ali še eno črno, gospod Cankar,« — »Dajte!« — Torej je res on. In tedaj sem videl tega potnika v novi luči. Prihajal je v vedno novi podob, vedno drug in vendar isti v vsaki sliki globlji, toda — resničnejši.

Kmalu sva odšla. Spremljal sem ga po temni šentpeterski cesti, stanoval je tam nekje blizu cerkve, menda levo od cerkve, če se ne motim. In ko sva šla po šentpeterski cesti, je med drugim govoril: »Prijetelj! Vi ste še mlad človek. Poglejte vse te prage ob cesti! Kamniti so in nekateri visoki. Človek se lahko zadene ob tak prag in pade, še prodno je došel do svojega cilja. Ti pragi nas vabijo, a mi moramo dalje, naša pot še ni končana in kje je naš cilj?... Jaz sem že truden, a vaše noge so mlade in spočite. K sebi bi vas povabil, prostora imam dovolj za tri. No, morda bi pričela oba rogoviliti in gospodinja bi se jezila. Sicer sem pa zdaj kakor kralj, tri stanovanja imam (ne vem kje je imel še sobo, menda na Rožniku). Lahko boste šli zopet nazaj in pot mimo vseh teh pragov, visokih in nizkih, šepetih ob hišah in vabečih v svoje domove, saj ste

švrst, mlad fant! Glejte pa, da se ob katerega ne zadene, da ne padete, saj bo sramota hujša od udarca, in preklinjali boste te nedolžne prage, ko boste prisiljeni počivati na enem izmed njih, ali celo potrkali na tuja vrata hiše, ki jo čuva ta kamniti čuvaj, na vrata mrzle hiše — tujine... Upam, da se še kdaj vidiva. Lahko noč!«

Kakor mimogrede mi je stisnil desnico in izginil v megli pred menoj. Njegova zunanost mi ni ostala v spominu in zaman sem se trudil zbrati njegove poteze. Ravno zato sem pa vedel, da je napravil name svoj poseben utis, ki je prevelik, da bi se naenkrat zadržal v duši.

Ostale so pa njegove besede. Ko sem se truden vračal mimo kamnitih pragov, sem mislil na popotnika, ki je šel mimo truden in navidezno majhen, a z dušo, ki je ljubila to žalostno, megleno Ljubljano, te samotne, blatne ulice in te kamniti, hladne prage, čepe ob cesti v izpoditko in vabeče v svoje domove...

Inako mi je bilo in zahrepenel sem po tisti samotni, izbičani duši. Kje je prag, kjer ostane, kje je pravi prag, ki jo zvabi v domači hram?

Samo takrat sem bil z njim.

A par mesecev potem sem ga spomnil. Stopil je preko praga v svoj novi, stalni dom, peljali so ga v večnamno počitku.

1. poglavje.

sko je moč rodimi oči, da bi naposled
skem kraljevskemu prestolu, bi bil s

bi bil moral prihajati v Rim. Ukazal ei
nama osedlati dva konja, oblekla sva

in dobro shranjena, kakor v Abrahmovem naročju. Sluga prevzame konja

«Nerada se pomešava z drugimi

tisti princ, ki ga Kim pričakuje...
(Dalje prihodnjič.)

ki naj bo že vojaščine prosta in bi lahko opravljala tudi event. blagajniški posel. — Telovadci in pevci prednost. Ponudbe z zahtevo plače na upravo „Jutra“ pod šifro 345.

1185

**Pridobivajte „Jutru“
novih naročnikov!**

Telefon št. 180.

Tehnična pisarna v tovarni Keršič, Spodnja Šiška, Frankopanska cesta št. 151.

- I. **Oddelek za globoke gradbe:** vse vrste globokih steb, betonske in železobetonske gradbe, vodne gradbe, železobetonske tlačne cevi do 8 atmosfer tlaka, električne centrale, izkoriščanje vodnih sil, „silo“, mostne, železniške in cestne zgradbe, predore, biologične in mehanične čistilnice za vsakovrstno industrijo.
- II. **Oddelek za visoke gradbe:** vse vrste visokih steb, moderne industrijske zgradbe, leseni polnostenski nosilci za strehe z velikimi razponi do 35 m, železobetonska, lesena in kombinirana skladišča.
- III. **Tovarna vozov Keršič:** luksusni in tovorni vozovi, moderne avtomobilne karoserije, ročni vozički, samokolnice itd.
- IV. **Parna žaga:** lesna trgovina in industrija, stebeno tesarstvo in mizarstvo. 1068

Pozor!

Pozor!

Trgovska hiša

se prodaja, s trgovskim pohištvom vred na jako prometnem kraju v Ptujski gori pri Ptuj.

Kupci naj se zgledajo pri trdkli: **Jos. Urch,**
veletrgovina z vinom, **Ormož ob Dr.** 1241

Vremensko poročilo

Ljubljana, 3. maja 1922.

Ljubljana 306 m nad morjem

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana	7.	761.4	8.5	sever	oblačno	6.8
Ljubljana	14.	760.5	9.2	sev. zap.	več obl.	—
Ljubljana	21.	761.0	8.8	sev. zah.	oblačno	—
Zagreb	7.	768.9	12.0	zapad	dež	1.0
Beograd	7.	761.0	12.0	brevetna	pol obl.	2.0
Dunaj	7.	760.9	9.0	zapad	del. obl.	4.0
Praga	7.	—	—	—	—	—
Inomost	7.	761.4	3.0	brevetna	več obl.	1.0

V Ljubljani: barometer nastan., temper. visoka. Sonce zahaja ob 4.32, zahaja ob 19.10.

Globoko potrti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš nad vse ljubljani, predragi in nepozabni oče, sin, brat, svak in stric, gospod

RUDOLF SCHILLER

nadučitelj v Črnomlju,

danes, v torek 2. maja 1922., dopoldne po kratki in mučni bolezni, previden s sv. zakramenti mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb našega ljubljenega očeta bo v četrtek 4. t. m. ob 5. popoldne iz hiše žalosti na domače pokopališče v Vojni vasi pri Črnomlju.

Ohranite pokojnika v blagem spominu in spominjajte se ga v molitvi. Maše zadušnice se bodo brale zanj v domači župni cerkvi.

Črnomelj, dne 2. maja 1922.

Globoko žalujoči in osamljeni otroci
Rekčl, Melita, Zdenko in Miran
ter vsi ostali sorodniki.

Zahvala.

Za izkazano sožalje ob smrti našega nepozabnega pokojnika se najiskrenejše zahvaljuje

žalujoča rodbina Kolarič.

Središče ob Dravi, dne 30. aprila 1922.

Bratska sokolska društva!

Imam v zalogi vse oblačilne potrebščine, slavnostne kroje, telovadne obleke, čevlje kakor tudi za vse od delke moške, ženske itd.

Jahalne odeje z monogrami le po naročilu. — Ceniki na zahtevo zastoj!

Pet. Capuder

dobavitelj J. S. S.

v Ljubljani, Vidovdanska cesta 2.

Prva jugoslovanska tovarna električnih žarnic

VOLTA, družba z o. z.

MARIBOR, Koroška cesta 27

izdeluje vsakovrstne zrakoprazne žarnice v najboljši kakovosti in po najnižjih cenah.

Brzjavlj: Volta Maribor.

Telefon interurb.: 176.

1157

Mnogo za prevleko divanov in drugega pohištva v veliki izbiri, daje različno platno in jute za tapetnike, sodlarje l. t. d. priporoča trdika

A. & E. Skaberné,

Ljubljana, Mestni trg 18.

Več tesarjev in tesarških predelavcev sprejme

takoj **IVAN ZAKOTNIK**, mestni tesarški mojster, parna žaga v Ljubljani, Dunajska cesta št. 46.

Ivan Gregore

Vera Gregore roj. Kupnik
poročena.

Ljubljana 1. majnika 1922 Kestričnica

Mlad zasebni uradnik

z akademsko naobrazbo išče seznanja s gospodino ali damo, tudi s deželo, ki je popolnoma samostojna gospodarica kakaga večjega posredstva ali drugega podjetja. Korespondenco je nasloviti pod šifro „Uradnik“ na upravništvu „Jutra“. Absolutna tajnost zadržana pod častjo. 1217

Velika avto-delavnica in garaža JOSIP JUG

sprejema vsakovrstna popravila od najmanjših do generalnih popravil. Postrežba točna, dela zadržana. 880

Maribor, Tržaška cesta 16.

75 delnic Pivovarne Laško

se prodaja. Le obvezno ponudbo s navedbo najugodnejšega kurza je poslati pod šifro „Laško“ upravi tega lista. 1140

O vratnike, zapestnice, srajce, batist-bluze kakor druge pralne obleke pere in svetilolika tovarna

Jos. Reich, Ljubljana

Sprejemališče:

Solenburgova ulica št. 4.

Podružnice:

Maribor, Zagreb, Kočevje, Novo mesto. 85

Pletenine,

raznovrstne, damske majlice in bluze, jope, otr. perilo, gamaše, dokolenice, svitke, čepice itd. lastnega izdelka priporoča. 1120

Pletenine CIRIL VAJT, Kranj.

Kupim do 1000 metrov

železniških tračnic

za normalno progo in levo kretnico, sistem X ali Xa. 1237

Naslov se poizve v upravi „Jutra“.

Mali oglasi

Stenoje do 20 besed 1 Din, vsaki naslednji 5 besed 1 Din. — Trgovski oglasi, doplačilo, se preračuna do 20 besed 5 Din, vsaki naslednji 5 besed 2 Din. — Plača se zaprej. (Lahko tudi v mesicah.) Na sprejeto se odgovarja in, ako je sprejeto priročna zadržana se odgovor.

Službe

Išče se šivilje,

večje in samostojne, za fina dela, krojenje ni potrebno. Vprašati je: Kongresni trg 3, II. nadst. 1255

Absolvent 1246

čestke državne obrtne kole prosi za službo tehničnega uradnika ali prvega delovodje v trojni tovarni. Govori češko, srbohrvaško in nemško. Ponudbe je poslati pod „Tehnični uradnik 3/3“ na upravo „Jutra“.

Pomočnika

pri lesni sroki se sprejme takoj in pod ugodnimi pogoji. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Lesna industrija 156/V.“ 1236

Prodaj

Kleparski stroj (Rollmaschine), popolnoma

nov, se ugodno prodaja. Sposoben tudi za večjo ključavničarsko obrt. Poistv se v upravi „Jutra“. 1191

Čevlji št. 35 1223

za gospice, novi, fini, najmodernejši, raznih vzorov, se prodajo K 300.— ceneje na paru. Ogledajo se v slaščičarni Dunajska cesta 6.

308 zaklopnih sedečev

(Klappstühle), prima, popolnoma novih, iz trdega lesa, avto Dion-Buton, 8/14 HP, 4 sedeči, generalno popravljeni, glasovir, skoro nov, po zelo ugodni ceni na prodaj. Pojasnila daje Mišel Murko, kino, Ptuj. 1248

Zlata damska ura s zlato zapestnico se ceno prodaja. Vpraša se v upravi „Jutra“. 80/a

Kupim

Kupim 1249 vse letnike „Dom in sveta“.

pa tudi le letnike 1911—21, vse letnike „Ljubljanskega Zvonca“ in „Slovenskega glasnika“ ter zbrane spise slovenskih pisateljev. Ponudbe s navedbo cene na F. Vrečar, Ljubljana, Jenkova ulica 4.

Kupi se 1104

ogrodje za žago venecijanarke (samice). Ponudbe pod „Žaga“ na upravo „Jutra“.

Neprepričljivo

Hiša

s sadnim vrtnom in njivo se prodaja. Čističe pri Kranju št. 26. 1243

Razno

Važno za kmetovalce

in male obrtnike. Na prodaj je 14 Reform-Benzin-Benzol-motorjev od 6 do 12 HP (konjskih sil), nemške fabri kacije. Več se izve v pisarni „Triglar“, Krekov trg 10/I. 80/a

DRVA

hlode, jelove in bukove se kupi.

Ponudbe pod „Beograd“ na Anončni zavod Drago Beseljak in drug, Ljubljana, Sodna ulica 5. 1250

Iv. Jax in sin

Ljubljana, Gosposvetska cesta 2

Šivalni stroji

Isborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Linzu. Ustanovljena leta 1867. Vsežaje ponudbe brezplačno.

Pisalni stroji

„Adler“.

Ceniki zastoj in franko.

Kolesa iz prvih tovarn:

Dürkopp, Styria, Waffelrad.

1254 Začasno znižane cene.

N aznanjam častitim damam, da sem ravnokar dobila veliko novo tovarniško zalogo najnovejših damskih in dekliških slamninkov vrst Tagal, Pikot in Lisere, ter vabim častite dame na ogled.

Najnižje tovarniške cene. Prosim, ne zamudite ugodne prilike!

Modni salon Alojzija Vivod-Mozetič

Ljubljana, Pred škofijo 21, II. nadst., poleg magistrata.

Sprejemam damske klobuke v popravilo. 1213

Jadranska banka - Beograd.

Delniška glavica: Din 30,000.000.—.

Rezerva: Din 15,000.000.—.

Podružnice:

Celje, Cavtat, Dubrovnik, Ercegnovi, Jelsa, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Sarajevo, Split, Sibenik, Zagreb.

Naslov za brzjavke: JADRANSKA.

Afiliran zavod:

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortland Street.

New York City.

Ljubljanska kreditna banka

Podružnice:

Split, Trst, Sarajevo, Gorica, Celje, Maribor, Ptuj, Brežice, Kranj in Novi Sad.

LJUBLJANA-STRITARJEVA ULICA 2

se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.

Prodaja srečke razredne loterije.

Telef. števil. 261 in 413.

Brzjavni naslov: „Banka“, Ljubljana.

Delniška glavica

K 50,000.000

Rezerni zakladi

K 45,000.000

Domače vesti

* Poljski narodni praznik. Danes 3. maja proslavlja poljski narod spomin na proglašenje prve poljske konstitucije 3. maja 1791. Ta dan velja v poljski republiki kot državni praznik. Jugoslovanci se pridružujemo željam velikega bratskega naroda za njega lopo bodočnost in vsestranski procvit.

* Kralj v Parizu. Iz Pariza se poroča, da je imel kralj Aleksander včeraj sestanek z vsemi člani kraljeve rodbine, ki se mude v inozemstvu. Kralj se vrne v Beograd koncem tedna.

* Kraljeva poroka in Grška. Po poročilu iz Aten bosta pri poroki našega vladarja zastopala grško vlado vojni minister Teotokis in zunanji minister Baltazzi.

* Sedesetletnica dr. K. Trillerja. Sinoči sta priredila načelstvo JDS in klub občinskih svetnikov JDS povodom 60letnice dr. K. Trillerja prijateljski večer, katerega so se udeležili člani načelstva, vsi občinski svetniki JDS in mnogi prijatelji jubilarja s prvimi slovenskimi županom Ljubljane G. Grassellijem na čelu. Sestanek je potekel kar najprisernejše. Bilo je izgovorjenih mnogo prijateljskih besed. Govorili so dr. Ravnlhar, Turk, župan Piric iz Kranja, posl. Reiser, Petrič, Likozar, bivši župan Grasselli, dr. Kramer in drugi. Dr. Triller je odgovarjal v dovršenem govoru, ki je bil burno aklamiran. Na večerji se je nabrala precejšnja vsota za Jugoslovansko Matice in Ciril Metodovo družbo.

* Poslanec Reiser je odstopil kot predsednik Osrednje zveze državnih namestencev. K temu koraku so ga prisilile razmere, ki so v najnovejšem času zavladale v tej organizaciji, v kateri so se pojavila stremiljenja in nazor, s kojimi se posl. Reiser ne more strinjati. Odstop posl. Reiserja je za uradniško organizacijo velika izguba. Kdor primerja uspehe, ki so jih državni namestenci dosegli pod njegovim vodstvom, z uspehi, ki si jih je izvojevala neprimerljivo jačja in enotnejša železniška organizacija, bo vedel primerno oceniti zaslužno poslanca Reiserja za državne namestence vseh kategorij. Škoda, da je ta zaslužni voditelj našega uradništva zapustil mesto, na katerem je dosegel toliko odličnih uspehov.

* Zdravstveno stanje ministrskega predsednika Pašića se je tako izboljšalo, da bo v kratkem okrevaj. Zdravniki so mu nasvetovali, naj odpotuje za nekaj dni na odhiti v Dubrovnik.

* Zunanji minister dr. Ninčić je odpotoval včeraj iz Beograda nazaj v Genovo.

* Namestnik Demetrović umaknil prošnjo za demisijsko. Vseled zahteve pokrajinskega namestnika za Hrvatsko in Slavonijo gosp. Juraja Demetrovića je finančni minister odredil, da se dne 1. maja izplačajo državnim namestencem vse zaostale draginske doklade. Vseled tega je, kakor poroča »Pravda«, gosp. Demetrović umaknil svojo ostavko.

* Katoliški škofje v Beogradu. V nedeljo so prispeli v Beograd zagrebški nadškof dr. Bauer, ljubljanski škof dr. Jeglič in djakovski škof dr. Akšamović in so intervenirali pri finančnem ministru in ministru za vere glede skorajšnje rešitve vprašanja duhovniških draginskih doklad v smislu sklepev katoliškega svečeništva. Istočasno so škofi intervenirali pri vojnem ministru, naj bi se katoliški bogoslovci ne klicali v vojaško službo.

* Amnestija v vojski. Polpisan je ukaz, s katerim se oproščajo v naši armadi vse kazni radi ubežništva od prvega dne vojne do 1. maja 1922.

* Iz diplomatske službe. Naš dosežani poslanik v Londonu, Gavrilović, je imenovan za poslanika v Haagu in je včeraj nizozemski kraljici Viljmini izročil akreditivna pisma. — Sv. stolica je poslala našo vlado eksekvatur za mgr. Pelegrinija, ki bo imenovan za nuncija v Beogradu. Dosedanji nuncij dr. Cherubini je premeščen v Rim. Dr. Pelegrini je bil dosedaj dodeljen nuncijaturi v Varšavi.

* 80.000 dinarjev izredne podpore je dovolilo prosvetno ministrstvo mariborskemu gledališču.

* Konferenca okrajnih glavarjev se vrši danes na pokrajinskem namestništvu.

* Nekaj neverjetnega se nam poroča: Po Hrastniku se je dalj časa šepetalo neki »novi veri«, katero pridiguje znani Močnik (sedaj živič v Beogradu) ter tukajšnji rudar Cigelič. So to baje »adventisti«. Na nedeljo dne 1. maja dopoldne je bila oznanjena njihova »služba božja« pri kmetu Zreblju vrh hriba Ostenska ob navzočnosti samega »škofa« Močnika.

* Na predvečer te »slavnosti« se je vstopila okoli 30 let stara žena kmeta Zreblja v kup stružja, polila se z bencinom ter — prižgala. Vzlic kričanju, da ji dobro stori ogenj, da je tudi Kristus tpepel, je imela naposled te dobrote preveč, pa je skočila v čeber vode. Njen moč, videč jo potem vso opečeno, je vzdignil oči k nebu ter vzkliknil: Srečna žena, da ti je dano trpeti za Kristusa! Poklicani zdravniki je konstatirali zelo težke opekline in da je le malo upanja na okrevanje. — Kdo je temu kriv? Smelo trdimo: rimski klerikalizem, katerega vodilna misel je — obdržati ljudstvo v temi, v neumnosti, da se ga bo moglo dalje izžemati in živeti na njegov račun. Žalostna slika je to iz 20. stoletja, žalostna tamboh, ker se je pripelo v industrijskem kraju, kjer ni šlo sploh ne iz kakih ljudi, ki bi se premisljevali o — verah. Kje smo se!

* Najvišja hiša v Beogradu. Centralna banka v Beogradu je dobila dovoljenje, da zgradi 10nadstropno hišo, ki bo najvišje poslopje v Beogradu.

* Stražnik v silobranu. V varaki Zidarske zadruge na Mirju v Ljubljani se je v nedeljo ponoči po končanem popivanju vnel med delavci prepri, iz katerega je nastal kmalu tak pretep, da se je baraka tresla kakor v najhujšem potresu. Ko je neki delavec uvidel, da more imeti pretep še zelo resne posledice, je na tihem zginil po stražniku. Pretep je medtem postajal vedno silnejši, najhujši pa je bil 19letni delavec Franc Roje. Ko je prišel stražnik v barako, je skušal najprej pomiriti razburjene duhove. V zahvalo se je Roje nenadoma zakadil proti njemu s odprtim nožem in ga hotel zabosti. Stražnik je bil v tako kritičnem položaju, da je moral poseči po silobranu. Oddal je na napadalca dva strela. Prvi je zadel Rojca pod levo stran vratu, drugi pa v desno roko. Pretepači so nato sprevideli, da stražnik ne pozna šale in so se polagoma pomirili. Franc Roje je bil pomeneže z rešilnim vozom prepeljan v bolnico, vendar pa njegov stanje ni nevarno.

* Divljanje zblaznelega orožnika. Iz Zagreba nam poročajo: Poveljnik orožniške postaje v Viličelu, Mile Klemen, je prišel preteklo nedeljo v Kukuruzovičovo krmno. Kmalu pa je zopet vstal ter šel proti vratom; nenadoma pa se je obrnil ter ustrelil s puško proti gostilničarju, ki se je mrtve zgrudil na tla. Zeno gostilničarjevo, ki je pobegnila za njim, je dvakrat s bajonetom zabodel, potem pa je pobegnil. V sosednji hiši je Klemen ustrelil Stjepana Kraljevića. Streljal je potem še skozi okno neke druge hiše ter se končno izgubil v bližnjem gozdu. Ponoči se je priplazil k orožniški postaji, ustrelil orožnika Turkalja ter zopet pobegnil ter se končno ustrelil na pokopališču. Pri raztelesenju samomorilčevega trupla so zdravniki ugotovili, da so v Klemenovih možganih nastale neke izpremembe, ki dokazujejo, da je nesrečno izvršil grozen čin v blaznosti.

* Dve železniški nesreči. Včeraj dopoldne je na železniškem prelazu na Glinah povozil vlak 13letnega delavčevega sina Antona Trampuza. Nahajal se je na tiru ravno v trenutku, ko sta se krizala tovarni in vrhniški osebni vlak. Zatovalnice so bile takrat zaprte. Ko se je Trampuž hotel ogniti vrhniškemu vlak, je zadel ob tovarni vlak, ki ga je vrpel proti vrhniškemu. Deček je prišel pri tej priliki pod vlak, ki mu je odtrgal desno nogo nad gležnjem. Poleg tega je dobil tudi težke poškodbe po glavi, tako da je malo upanja, da bi okrevaj. — V Brezicah je te dni povozil vlak 40letnega Ivana Medvedca iz Bojnega in ga poškodoval na obeh nogah. Medvedec je vojni invalid. V vojni so mu zmrznili prsti na nogah in jih je zgubil šest. Njegovo stanje je zelo opasno in je malo upanja, da bi okrevaj.

* Nesreče in nezgode. Macela Lovrenc, posestnikov sin iz Vrhpolja pri Brodu, se je pri obsekavanju meje težko vsekav v levo nogo. — Francetu Bežku, kotlarju na glavnem kolodvoru v Ljubljani, je pri delu odletel košček železa v levo oko in mu je rani. — Janezu Selanu, dninarju v Ljubljani, je stopil splašen konj na desno nogo in mu jo natrl.

* V nesreči zapušččen. V nedeljo je na kolodvoru v Račah pri Mariboru stopil v vlak neki Alojzij Keršič s svojo prijateljico. Vračal se je z izleta. Močno vinjen je zlezal na streho vagona, kjer pa je zgrabil ravnotežje in padel z glavo na tla, kjer je obležal nezvesten. Prepeljali so ga v Maribor, kjer ga je na kolodvoru sprejela rešilna postaja. Njegova »prijateljica« je izginila in se ves čas ni čisto nič zanimala za ponesrečenega »prijatelja«.

* Trdovraten samomorilec. 23letni Josip Marolt si je v Mariboru že ponovno skušal vzeti življenje. Imel pa je vedno smolo ker so ga vsakokrat rešili sosedje. V nedeljo je še enkrat poskušil svojo srečo in izpil veliko množino solne kisline. Sosedje so takoj poklicali rešilno postajo, ki je trdovratnega samomorilca prepeljala takoj v bolnico, kjer so mu želodec tako imenitno izprali, da je mogel včeraj že zapustiti bolnico.

* Nesreča vled pijanosti. Iz Hrastnika nam poročajo: V soboto večer si je zlomil roko steklar Pap, ko je vinjen zapustil gostilno čez ulico, last Mihe Drnovska. To je v kratkem menda že tretja nesreča pri tej gostilni, ki pa živi posebne privilegije, pač zato, ker je lastnik hud avstrijskank in ker zahajajo tja poleg naših najhujših nemškutarjev še gotove uradne osebe. Želite natančnejše?

* Psi se je ustrašil. Josip Škof, rudarjev sin iz Trbovlj, se je vračal iz šole domov. Iz neke veže vstal nenadoma za njim močen pes, ki se ga je dečko tako ustrašil, da je dobil živčni napad.

* Nesreča v planinah. Tudi Mrzlica je dobila svojo žrtve: dne 1. maja so našli lovec pod zelo strmim planino, ležečo na strani proti Hrastniku, približno med »Hausebichlerjevo« in »Lovsko« kočo, truplo 50 do 60 let starega moža, ležeče tam že okoli 5 dni. Mož je imel na sebi nov nahrbtnik, poleg njega sta se našla tudi dva krožnika in skledica najbrže iz Liboske tovarne. Precej višje nad truplom je ležal dežnik, kar kaže, da je zdrčel mož najbrže ob zadnjem anegu s staze med obema ko-

šama nevadot, priletel s glavo, na kateri je opaziti rano, ob kamen in obletal v nezavesti, oziroma takoj mrtve. Truplo se ni identificirano.

* Vandal. Poročajo nam: V nedeljo med 5. in 6. uro popoldne se je valila tolpa mladih razposajencev od Cade pod Rožnikom proti Ljubljani. V svoji prešernosti so posegli po gordnih nasadih brez izjeme. Prva je padla mlada lipa, katero so izruvali in vrgli preko poti. Potem so jo krenili proti rezervariju: spotoma so pridno lomili in ruvali. Kaj se je nadalje zgodilo Vašemur poročevalcu ni znano, ker je hitrih korakov hotel poiskati stražnika, pa žal ni dobil nikjer nobenega.

* Frater okradel samostansko blagajno. V frančiškanskem samostanu na Trantu je bilo te dni veliko razburjenje. Frater, ki je upravljal blagajno, je prišel na pregrešno misel, da okrade samostansko blagajno ter odide po svetu, kjer bi utegnilo biti življenje veselejše kakor med samostanskimi zidovi. Vzel je 10.000 dinarjev, ki so bili v samostanski blagajni. A prišel je samo do Orehovice, kjer ga je sprejel orožnik, ki je bil obveščen o tatvini. Namesto v veselejši svet je pregrešni frater prišel v sodni zapor.

* Umor. v noči od 26. na 27. aprila je bila umorjena 65 let stara kočarjeva žena Antonija Bertole iz Pišce pri Brezicah. Imela je navado, da je hodila zvečer večkrat na obiske k neki v bližini nahajajoči se bolnici. Usodepolnega dne zvečer je njen mož že ležal v posteljo, ko je všla ona luč in golič za molitno in ni niti zapazil, da se ni več vrnila. Ko se je jutraj prebudil in videl, da je ni, je vstal in šel pogledat, kje je. Na svoje začudenje je našel ženo umorjeno pred hišo. Breziški orožniki so pridno na delu in je upati, da izloče v kratkem zločinca.

* Nočni napad. Alojzij Filipič, delavec v Toenniesovi tovarni v Ljubljani, se je v nedeljo ponoči vračal s svojim prijateljem Mihaelom Alešem iz Šiške proti domu. V bližini Keršičeve tovarne jima je neznana oseba nenadoma postavila pot, se zakadila v Aleša in ga vrgla na tla. Filipič je priskočil svojemu tovarišu na pomoč, kar pa je napadalca tako razkačilo, da je vrgel tudi njega ob tla in mu porinil potem še nož v levo stegno, nakar je v temi izginil. Filipiča sta pozneje dva stražnika obvezala za silo, nato pa je bil prepeljan v bolnico.

* S kamnom. Josip Dolšak, posestnik iz Roba pri Vel. Laščah, je hotel v jezi zagnati kamen v svojega nasprotnika. Kamen pa je zgrešil svoj cilj in je pogodil slučajno mimo prihajajočega delavca Alojzija Udovca s tako silo v usta, da mu je zbil tri zobe.

Objave

* Jarjevanje na ljubljanskem gradu. St. Peterska in St. Jakobsko-Trnovska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda priredita v nedeljo 7. majnika običajno Jarjevanje na Ljubljanskem gradu v prid družbe sv. Cirila in Metoda. Ob 9. uri sv. maša v grajski kapelici, pri kateri pojejo ruski dijaki-visokošolci, potem prosta zabava cel dan do 19. ure na grajskem dvorišču. Preskrbljeno je za najboljšo postrežbo s prvovrstnimi domačimi vini in mirnimi jedili. Obiskovalce naprošamo naj po možnosti prinesejo kozarce s seboj. Iz prijaznosti sodeluje godba Z. J. in pevski zbor. Združena odbora vabita občinstvo, da se dobrodelne prireditve najštevilneje udeleži. — Odbora.

* Društvo nižjih državnih uslužbencev za Slovenijo in Ljubljani vabi vse tovariše — člane na redni sestanek, ki bo dne 3. maja t. l. ob 20. v posvetovalnici mestnega magistrata. Dnevni red: Razna razmotrivanja. — Odbor.

* Občni zbor »Probuje«, društva jugoslovanskih umetnikov, industričev in trgovcev, se vrši v soboto dne 6. maja ob 4. uri popoldne v uradu za pospeševanje obrti na Dunajski cesti nasproti kavarni »Evropa« v Ljubljani.

* Zdravstveni odsek v Ljubljani razpisuje mesto asistenta na internem oddelku splošne bolnice v Mariboru. Interesente se opozarjajo na razpis v Uradnem listu.

* Prostovoljno gasilno društvo v Moravčah praznuje 14. maja 1922. 20letnico obstoja združeno z veliko vrtno veselico. Okoliška društva se prosijo da ta dan ne prirejejo veselice. — Odbor.

* Pri upraviteljstvu občje javne bolnice v Murski Soboti razpisuje se mesto upravnega praktikanta. Interesente se opozarjajo na razpis v Uradnem listu.

* Spreten risar se išče za popoldanske ure za izdelavo načrtov visokih zgradb. Reflektanti naj se obrnejo po informacije na upravo Jutra, Prešernova ulica.

* Kdo je lastnik? Preleti smo: V posesti internacionalnega tatu Karla Jutriše našlo se je med drugim velik kovček iz usnja, taško za spise in tanek dežni plašč, katere stvari so bile ukradene najbrže kakemu potniku tekom meseca junija 1921. Lastnik naj se zgasi pri preiskovalnem sodniku v Ljubljani.

* Našla se je v Ljubljani denarnica z večjo vsoto denarja. Izgubitelj jo dobi v gostilni Turk, Strelška ulica od 12. do 1. ure.

* Dotični gospod, ki je v nedeljo zvečer nekoliko pred polnočjo v kavarni Union v Ljubljani zamenjal svoj temnosiv klobuk za drugega zelenkasto-sivega, se naproša, da istega odda pri družbi »Impex«. Krekov trg 10, kjer dobivajo nazaj.

Dopisi

TRBOVLJE. V nedeljo dne 30. aprila popoldne se je vršil na tukajšnje pokopališče pogreb pokojne gospe Ide Mollove, soproge učitelja g. Oskarija Molla. Pogreb je pričel o velikem spoštovanju, ki ga je vživela pokojnica in o splošnem sočutju, ki ga goji vsa dolina napram gospodu Mollu. S krasnimi vencji pokrito krsto so spremljali preminogi stanovski tovariši-učitelji od blizu in daleč pod vodstvom ravnatelja Voduška, šolska mladina vseh trboveljskih šol, škol s svojo krasno zastavo, pevsko društvo »Zvon«, deputacije Gasilnega društva, Ciril-Methodovih podružnic in drugih narodnih društev. Trboveljsko občino je zastopal gojent g. R. Plavšek z nekaterimi člani sosveta. Končaje je izkazala pokojnici zadnjo čast velika množica ljudstva iz vseh slojev. Na grobu je »Zvon«, pomnožen z učitelji-pevci, zapel pretresljive žalostinke, v krasnih govorih pa sta se poslovlila od pokojnice brat Mirko Kos v imenu Škole in učitelj Josip Velkavrh v imenu učiteljstva in šole. Bodi blagi pokojnici ohranjen časten spomin!

Ob zaključku šolskega leta na obrtni nadaljevalni šoli v Trbovljah je bila tudi razstava risarskih del. Dela so pokazala, da ni bil trud gg. učiteljev brez uspešen. Šola je bila razdeljena v dva tečaja s 62 učenci. Obisk in uspeh obče zadovoljiv. Ob zaključku je imel vodja te šole g. Velkavrh govor, v katerem je na kratko opisal desetletno blagotvorno delovanje šole ter je poudarjal njeno važnost za mladi obrtniški naraščaj. Končno se je iskreno zahvalil vsem podpornikom šole izražajoč nado, da se bo ta dim dalje lepše razvijala.

Dramatični odsek »Škole« v Trbovljah je uprizoril dne 30. aprila tridej burko »Velika repatica« v občo zadovoljnost. Zeleti bi bilo, da bi te izurjene moči čim večkrat nastopile.

MOKRONOG. (Volitev v okrajni šolski svet). Dne 25. aprila se je vršila ponovno, popolnoma pravilna volitev v okrajni šolski svet. Dasi so napeli vse sile farovži in njihovi škodniki, vendar se vijejo danes v onemogli jezi uvidevši, da ne spravijo večine skupaj niti s protidržavnim bujskanjem. V šolski svet sta izvoljena zastopnika SKS Franc Zupančič iz Rakovnika in Nace Štamcar, župan iz Trzišča.

Borza

Zagreb, devize: Berlin 24 — 25, Milan 343.75 — 355, London 285 — 292.50, Newyork ček 65 — 67, Pariz 590 — 610, Praga 126 — 130, Švica 1250 — 1325, Dunaj 0.82 — 0.85, Budimpešta 8.75 — 9.30, Varšava 2 — 2.05, valute: dolar 64 — 65.50, avstr. krone 0.95, češke K 126 — 128, 20 K v zlatu 200, funti 200, marke 25, leji 55, lire 338. Banka za Primorje 165 — 167. Trg. obrtna banka 62.50. Brodska banka 150. Hrv. eskomptna banka 193 — 197. Jadranska banka 300. Jugoslovanska banka 109 — 110. Ljub. kreditna banka 233. Praštediona 1175 — 1180. Rečka pučka banka 108 — 109. Srpska banka 177 — 179. Eksploatacija drva 140. Dubrov. parob. družba 1412.50 — 1430. Goranin 160. Narod. žumska industrija 137.50 — 140. Našička industrija drva 120.50 — 124. Outman 330. Slavonija 130 — 133. Union 750.

Beograd, devize: Berlin 27.50, Budimpešta 8.75 — 8.80, Rim 341, London 284.50, Newyork 63.50, Pariz 590, Praga 125, Švica 1245, Dunaj 0.82, Solun 245 — 248.

Dunaj, devize: Zagreb 29.77 — 29.88, Beograd 118.98 — 119.22, Berlin 28.5712 — 28.6712, Budimpešta 10.72 — 10.78, London 367.75 — 368.25, Milan 442.70 — 443.30, Newyork 8306.50 — 8318.50, Pariz 769.40 — 770.50, Praga 163.40 — 163.60, Sofija 59.70 — 59.80, Varšava 2.0112 — 2.0512, Curih 1608.75 — 1611.25.

Devize: dolarji 8256.50 — 8268.50, levi 58.70 — 58.80, n. marke 28.8212 — 28.9212, funti 367.75 — 368.25, fran. franki 765.50 — 766.50, lire 440.70 — 441.30, dinari 118.48 — 119.22, poljske marke 2 — 2.04, leji 57.84 — 57.96, švic. franki 1603.75 — 1606.25, češke krone 163.15 — 163.35, madž. krone 10.7412 — 10.8012.

Praga, devize: Berlin 17.80 — 18.20, Curih 998 — 1002, Milan 274 — 276, Pariz 475 — 477, London 227.50 — 229.50, Newyork 51.20 — 51.80, Beograd 76.50 — 77.50, Sofija 37.10 — 37.90, Dunaj 0.52 — 0.72, Varšava 1.1512 — 1.3512, Budimpešta 6.45 — 6.85; valute: n. marke 17.80 — 18.20, švic. franki 998 — 997, lire 271 — 273, franc. franki 472 — 474, funti 226.50 — 228.50, dinari 76.50 — 77.50, levi 35.85, avstrij. žigovane krone 0.60 — 0.80, poljske marke 1.1512 — 1.3512, madžarske krone 6.45 — 6.85.

Curih: Berlin 1.80, Newyork 516, London 22.88, Pariz 47.55, Milan 27.55, Praga 10.05, Budimpešta 0.68, Zagreb 1.87, Varšava 0.13, Dunaj 0.0612, avstr. žig. krone 0.0612.

Berlin: Italija 1553.05 — 1556.95, London 1288.35 — 1291.65, Newyork 291.13 — 291.87, Pariz 2686.60 — 2693.40, Švica 5642.90 — 5657.10, Dunaj 3.48 — 3.52, Praga 558.30 — 559.70, Budimpešta 36.85 — 36.95, Zagreb 103, Sofija 210.70 — 211.30.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič. Lastnik in izdajatelj Konzorcij »Jutra«.

Devetstopetnaesto

Tragedija naroda.

«Dragi moj, čas je da zaspimo, če ne, nas jutri zjutraj bamejo kakor miši.»

Ta klic nas spomni, da bi že davno treba zaspali. Zopet poležemo po tleh in pazimo, da nismo na poti svojim sosedom.

Počasi zavlađa po vsem poslopju tišina. Tu in tam spregovori še kdo kako besedo, potoži, da ga bole noge in vse kosti. Moj sosed istotako toži. Na vse načine poskuša, da bi mirno zaspal, toda ne uspe mu. Napisal vzdihne utrujeno:

«Baš ne morem zaspati nocoj brate.»

«Tako trdo?» ga vprašuje njegov sosed.

«Ne ravno, oda vraga, kam sem zašel? Kaj naj storim sedaj, ko sem zapustil ženo in otroke.»

«Pa kje so ostali vsi?»

«E tam zadaj.»

«Pa kje tam.»

«Kaj vem jaz, kje. Vojak si, pa ne smeš spraševati.»

«Tako je!»

Ljudje se razgovarjajo polglasno, ponajveč šepetaje, ker je že večina pospala in iz globine hleva se čuje sopenje mirne zavesti.

«Ko bi vsaj človeki vedeli, koliko časa bo to trajalo», nadaljujemo za mojim lrbtom. «Lansko leto je bilo kmalu vsega konec in vrnili smo se v osvobodene kraje.»

«Kako misliš?» mu odgovarja sosed kdor se je vrnil srečno v svojo hišo ni bilo za dolgo, a kdor ne...»

Razgovarja se po tihem o lanskem letu, o Avstrijcih, o njihovih zverstvih in trpljenju posameznih družin.

Nisem mogel zaspati in prisluškoval sem njunemu pogovoru. Večkrat so me lastne misli zavedle daleč proč, se čudno razpletale in mešale. Naenkrat pa me opozori zopet sosedovo pripovedovanje in ko sem pričel pazlivo poslušati, mi je bilo žal, da nisem sledil izpočetka. Sosed je pripovedoval o vojaku, malem Bojku in o njegovi žalostni usodi o priliki lanskega preganjanja Avstrijcev.

«Dobrega srca je bil ta Bojko» šepeta moj sosed potihlo. «Vsakemu je storil kaj dobrega, ni ga bilo človeka, da bi mu odrekel, zato smo ga vsi ljubili. Če je rekel narednik ali kaplar, »ajde Bojko, prinesi mi vode, je že poslušal, odkakljaj kakor je bil majhen, k potoku ter se je v hipu povrnil. Za vsa četa je kupoval tobak, žganje in če je slučajno pral svojo srajco, je tudi svojemu tovarišu prav rad storil enako uslugo. Vse mu je bilo dobro, vse je trpel in prenašal. Če nas je oblival dež in smo stali pod kapom pravi Bojko: »E brate, se boš že posušil.« V mrzli noči se ne upaš ganiti s prstom, da se ti ne zlomi, toda Bojko jo ima takoj pri roki: »jutri ako bog da, se bomo ogreli v boju.« Hodimo deset, dvanaest ur

51 brez prestanka, že mislimo, da popačamo vsi, toda Bojko ti jo izproži: »tudi ako je dobro, še hujše je na svetu.« Kdor je umrl, bo še dalje časa hodil». Vidiš, tak je bil ta Bojko. Kdor se je hotel šaliti, je poklical Bojka, ki se ni nikdar razsrdil. Vse mu je bilo dobro, nasmehnil se je kot dete, pa če si se šalil ali srdil nad njim.

«Kako se je ponašal v bojih?» ga vpraša sosed.

«Ničesar mu nisi mogel prigovarjati. on seveda ni dirjal pred sovražnika in upil; za menojo bratje!» to bi mu tudi ne pristojalo, ampak kadar je bil v postojanki, je ni zapustil brez povelja. Če smo naskokovali, se je zvil, majhen kakor je bil, se pojavil kar naenkrat med prvimi in naskočil. Še celo v bojih in v borbah se je detinsko smehljalo. Nekoč mu pravi poveljnik: »Bojko, če se srečno vrneš, ne bo brez medalje.« On se pa nasmehne, kakor da bi hotel reči: če daste, je dobro, če ne, tudi dobro.

Medtem začne govornik podžigati ogenj; s čevljem brca v hlod, da ga prekolje in iskre se kot zlati dež usujejo na tla; rdeč žar pokriva zemljo, kakor bi se prelilo rdeče vino. Potem pa nadaljuje:

«Ko smo v tistih časih pričeli čistiti Srbijo od Avstrijcev, smo jih gnali, kakor se še ni zgodilo. Tudi toliko časa jih nismo pustili, da bi se ozrli za seboj. Baš, kakor bi gnali živino iz zelnika. Naši vojaki pripovedujejo, da je napisal Potjorek, prenočivši v Krupnju svojem carju sledeče pismo: »Odkar si si posadil krono na glavo, nisi še dobil takih batin.« In ta mu je odgovoril: »Jaz sem se zmazal, to ni moja prva, ampak tvoja. Ko prejmeš to pismo, mi takoj vrni vse rede, kar sem ti jih poslal v Valjevo.« Seveda se ni zgodilo baš tako, ampak pripovedujejo. Pa če tudi general ni pisal svoje mu carju in car generalu, batine so le bile. E, videti bi morali, kaj se lahko zgodi s carsko vojsko. Gnal sem dvesto ujetnikov, ko pridem do Milanovca, jih imam že 275. Nič ne beže, kot bi moralo biti, iz koruze vstajajo, iz jarkov, izza ceste in ti drže roke nasproti.»

Dirjali smo za njimi kakor besni in nihče nas ni mogel ustaviti. Pa kako bi nas, ko je bil ves naš polk od tam doma? Iz Tamnave, iz Cerine, Mačve, Radjevine, Jadra. Vsaka stopinja je bila naša lastna zemlja. Naša polja, naše gore, naše vasi, naše cerkve, naše hiše in naši otroci. Joj, kako nam je zaigralo srce, danes temu, jutri onemu, ko je zagledal znano cesto, šumo, stezo ali drevo. Ta bližnjica vodi v njegov vas, tam prebiva družina, žena in otroci, ki smo jih zapustili, in lahko si predstavljajš, s kako radostjo smo jih sedaj osvobodjevali. Kadar počivamo ali vedrimo, se razgovarjamo samo o tem. Drug drugemu pripovedujemo o svojih hišah, o svojih otrocih, o svojem najmlajšem. Dobro se spominjam, čeprav ne vem natančno, ali je bilo to v Osečini ali na Zablaci, kjer se nas je nekoliko poskrilo pred dežjem pod nekim hlevom. Tam mi Bojko prične pripovedovati o svojih kakor vsi drugi.

«Dvoje sester imam, omožile so se v dobre hiše. Brat se je ločil od mene, ko se je oženil. Kaj veš, ali bodo soglašale

žene in se zaradi njih ne ločimo in osramotimo, kakor mnogi, prihajajoči celo pred sodišče. Zakaj bi se ne ločila takoj. Tako sva še vedno brata z vsemi pogledi, a žene se med seboj ljubijo. Tudi oženil me je on v dobro hišo in moja žena pazi na mojo mater, kakor na svojo punčico. Ostala je pri meni starica, sporazumela se z ženo in moje otroke ljubi kakor svoje rodne. Imam punčko, majhna kakor jaz, rekel bi, da ne zna do dveh šteti, pa je tako modra, da sem večkrat pomislil, škoda, da ni možki. Pa ne samo na jeziku, kakšna gospodarica ti je. Povsod pomaga materi, zna kuhati kavo, oskubsti piščanca in če si ji ročice posebno ne tresejo, tudi dobro presejati. Ranko pa je za leto mlajši, hodi v šolo in če bo Bog dal, bo mlajši doma, kajti škoda je, če bi ta zapustil šolo. Z očmi in z ušesi poslušaj. Da bi ti videl, kako pazi na knjige. Niti kapljice vode ne sme kaniti nanje. Kadar zaspi, hitro knjige pod zglavje, da se jih nihče ne pritakne, ko ne bo njega. Celo jesti ne more. Komaj dvigne glavo, ima že knjigo v roki, še na tešče. E pa Bata bi moral ti videti, obadva sta nič proti temu. Majhen kakor jaz, okrogel kakor žoga, če ga porineš, se valja, da se ne ustavi. Lice kakor dva hlebčka, rdeča kot jabolka. Čudno dete, odkar je na svetu, se še ni zajokalo, samo smeje se. Moji ženi pravi moja snaha: »E, snaha moja, če bi bili moji taki kot so tvoji, po dvoje bi jih rodila na leto, ampak moji so mi izsrkali vso mladost.« Veš moj Bato se smeje, kadar zaspi, kadar se zjutraj prebudi, se zopet smeje, če ga kregaš, če se igraš z njim, samo smeje se. Ne zna še govoriti, brblja kot pijana baba. E korajžen otrok. Če Ranko zapusti hišo, se je bo Bato pripeljal, to bo gospodar, samo če Bog da, da se vse lepo konča. Vidiš, tako mi je govoril o svoji hiši in o svojih otrocih. In še to mi je rekel: »Še dan ali dva, pa bom zapustil svojo hišico, majko, ženo in otroke. Tako so bojim, da ne dobijo Avstrijci pomoči in se ne ustavijo. Samo čez tale hrib še, tam za onim poljem, da le mine današnji dan. Jutri pa...« Drugi dan smo dirjali naprej in naprej. Znana mesta, znana pota, znane njive. Zdaj vzklikne ta: »Glej, Petrova njiva, a Peter je poginil!« Zopet oni drugi: »Glej, to je hiša Sime Dabiča!« Dospeli smo v Jadar, Bojku vzkipi srce. Na svoji zemlji stoji, vsak kamen pozna, vsak trn mu je znan. Dirja naprej in upira svoj pogled tja daleč, tam za tistimi topili, kjer stoji njegova hiša in prebiva njegova hčerka, desna roka svoje matere, njegov Ranko in njegov Bato. Pričakujejo ga, ker že slišijo strele srbske puške. Vas so gotovo že zapustili Avstrijci. Še malo in še malo, Bog pomagaj. Če bi mogel, bi zapustil svojo vrsto in zdirjal. Za Jarebico ustavi komandant svoj bataljon. Pravijo, Avstrijci so se ustavili pri Krupnju, tam se bodo borili in mi moramo čakati pomoči. Dobro nam je storil ta odmor. Borbe nas niso umorile, ubilo nas je blato. Vedno težja postaja noga, puška in torba z municijo. Danes smo prvič prišli na cesto, ves čas smo drveli preko livad in polj in komaj smo pričakali, da se malo osušimo.

(Dalje prihodnjič.)

V četrtek izide nova številka „Njive“ z zelo aktualno vsebino.

IMPORT

Telefon št.:
17115

Alster 1119

„TRIGLAV“

G. m. b. H.

DRESDEN-A

Zinzendorfstrasse 2/b

Podružnica:

HAMBURG, Steindamm 76

EXPORT

Brzjavi:

Triglav-Dresden

Triglav-Hamburg

Generalno zastopstvo ljubljanskega velikega semnja za Nemčijo.

OTVORITEV PISARNE

Ljubljana, Krekov trg št. 10/1.

Telefon št.: 163.

Brzjavi: Triglavimport-Ljubljana.

IMPORT:

Stroji za poljedelstvo in obrt,
železnino in orodje,

kemikalije, droge, papir, modra
galica, steklo itd. itd.

Potrebščine vseh vrst za
vrtarje.

Važno za potovalce v Nemčijo:

Naša pisarna je vedno na razpolago za izvršitev Vaše korespondence v vseh tujih jezikih.

Za časa Vašega bivanja v Nemčiji dajte nasloviti korespondenco pod Vašim imenom na našo tvrdko.

Preskrbimo vam dovoljenje za potovanje od nemških oblasti in olajšamo vaš promet z bankami.

Preskrbimo vam stanovanja in smo vam v vsakem oziru na razpolago.

EXPORT:

Živa in zaklana živina,
deželni pridelki vseh vrst,
žita, suhe slive, zdravilna
zelišča, rudnine
itd. itd.

Poslužujte se naše tvrdke!